

Öğretmenlerde Örgütsel Bağlılığın Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Bir Meta-Analiz Çalışması

Investigating the Organizational Commitment of Teachers According to Some Variables: A Meta-Analysis Study

Songül TÜMKAYA¹, Hakan ULUM²

Öz

Bu çalışmada cinsiyet, medeni durum ve branş değişkenlerinin, öğretmenlerin örgütsel bağlılığı üzerindeki etkisinin meta-analiz yöntemiyle birleştirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmalardan hangilerinin meta analize dâhil edileceğine ilişkin belirli ölçütler kullanılmıştır. Bu ölçütler şunlardır: 2009-2017 yılları arasında yapılan çalışmalar olması; cinsiyet, medeni durum, branş değişkenlerinin en az birisi üzerinde istatistiksel bulgu elde edilen tarama çalışmalar olması, Allen ve Meyer (1990)' in örgütsel bağlılık sınıflandırmasını (duygusal bağlılık, devam bağlılığı ve normatif bağlılık) dikkate alan çalışmalar olması, örneklem grubunun öğretmenlerden oluşması ve Türkiye'de yapılan çalışmalar olmasıdır. Bu çalışmada 23 çalışma meta analize dahil edilmiştir. Bütün araştırmalarda aynı değişkenler ele alınmadığı için cinsiyet, medeni durum ve branş değişkenleri için meta analize dâhil eden çalışma sayısı farklıdır. Genel etkinin hesaplanması için öncelikle yayın yanlılığı istatistiğine bakılmış, heterojenlik testi yapılmış, uzman görüşüne başvurulmuş ve sonuçlarına göre sabit etki modeli veya rastgele etkiler modeline göre analiz sonuçları değerlendirilmiştir. Etkisi araştırılan değişkenlerden cinsiyet [duygusal bağlılık alt boyutu için (ED=-0.114), devam bağlılığı alt boyutu için (ED=-0.072), normatif bağlılık alt boyutu için (ED=-0.153)], medeni durum [duygusal bağlılık alt boyutu için (ED=-0.111), devam bağlılığı alt boyutu için (ED=-0.069), normatif bağlılık alt boyutu için (ED=-0.109)], branş [duygusal bağlılık alt boyutu için (ED=-0.197), devam bağlılığı alt boyutu için (ED=-0.073), normatif bağlılık alt boyutu için (ED=-0.202)], öğretmenlerin örgütsel bağlılıkları üzerinde önemsiz düzeyde etkilidir. Araştırmada cinsiyetin örgütsel bağlılığın duygusal bağlılık, devam bağlılığı ve normatif bağlılık boyutlarında erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre daha fazla duygusal bağlılık yaşadığı sonucuna, medeni durum değişkeninde örgütsel bağlılığın duygusal bağlılık, devam bağlılığı ve normatif bağlılık boyutlarında bekar öğretmenlerin evli öğretmenlere göre daha fazla duygusal bağlılık yaşadığı sonucuna ve branş değişkeninde örgütsel bağlılığın duygusal bağlılık, devam bağlılığı ve normatif bağlılık boyutlarında sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerine göre daha fazla duygusal bağlılık sergilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: meta-analiz, öğretmen, örgütsel bağlılık.

Abstract

Within this study, by means of a meta-analysis inquiry, it was aimed to synthesize the effects of gender, marital status and branch variables on teachers' organizational commitment. Specific criteria were used to comprehend which studies would be included in the meta-analysis. These criteria refer to the studies conducted between 2017-2018, the field scanning studies with statistical data on gender, marital status, and branch variables, the studies on the classification of institutional commitment (emotional commitment, participation commitment, and normative commitment) by Allen and Meyer (1990), the studies the samples of which cover teachers, and the studies conducted in Turkey. In this study 23 studies have been included in the meta-analysis. With the aim of counting the general effects, the following steps were taken: statistics of publication bias was initially taken into consideration; a heterogeneity test was conducted; experts' views were noted and the analysis results were evaluated through stable effect model and random effect model. Gender, one of the variables the effect of which is inquired, was found out to bear small significance on the institutional commitment of teachers sub-dimension emotional commitment (ED=-0.114), sub-dimension participation commitment (ED=-0.072), sub-dimension normative commitment (ED=-0.153), marital status emotional commitment sub-dimension (ED=-0.111), participation sub-dimension (ED=-0.069), normative commitment sub-dimension (ED=-0.109), branch emotional commitment sub-dimension (ED=-0.197), participation sub-dimension (ED=-0.073), normative commitment sub-dimension (ED=-0.202). The results of the study suggest that compared to male teachers, female teachers feel more emotional commitment with respect to the sub-dimensions of institutional commitment-emotional, participation, and normative commitments regarding the gender, compared to single teachers, married teachers bear more emotional commitment with respect to the sub-dimensions of institutional commitment-emotional, participation, and normative commitments regarding marital status, and compared to field teachers, class teachers represent more emotional commitment with respect to the sub-dimensions of institutional commitment-emotional, participation, and normative commitments regarding the branch variable.

Keywords: meta-analysis, teacher, organizational commitment.

1. Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Adana, Türkiye.; <https://orcid.org/0000-0003-0140-4640>

2. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, Türkiye.; <https://orcid.org/0000-0002-1398-6935>

Atf / Citation: Tümkaya, S., & Ulum, H. (2019). Öğretmenlerde örgütsel bağlılığın çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Bir meta-analiz çalışması. *Kastamonu Education Journal*, 27(3), 1103-1121. doi:10.24106/kefdergi.2685

Extended Summary

Introduction : In this study, it was aimed to determine the effects of gender, marital status and branch variables on teachers' organizational commitment. For this purpose, a meta-analysis inquiry has been carried out with respect to the organizational commitment of teachers in Turkey. Within this context, similar studies were grouped within certain criteria and quantitative findings belonging to these studies were combined and interpreted.

Method: A rigorous literature search for the meta-analysis inquiry was performed. With this aim, 198 thesis and 48 articles were examined. The study was passed through some filters utilizing specified criteria. 28 studies (25 theses, 3 articles) were perused. However, since the same variables were not used in all studies, the number of studies including the meta-analysis inquiry for gender, marital status, and branch variables represented variation. The obtained data were analyzed using the Comprehensive Meta-Analysis (CMA) package program.

Conclusion and Discussion: Regarding the gender variable, through the mean effect size of 19 studies utilized in our study, the emotional commitment was calculated. The 95% the confidence interval was found out to be -0,186 and the mean effect size at the upper limit was seen as -0,042 ES = -0,114. According to gender variable, male teachers were seen to represent more emotional commitment than female teachers within the sub-dimension emotional commitment of organizational commitment dimension. It was determined that the effect size value had a small effect. For the gender variable, by looking at the mean effect size of 18 studies included we counted the participation commitment. The 95% confidence interval was found out to be -0,118, besides the mean effect size at the upper limit of -0,026 ES = -0,072. According to gender variable, male teachers had more participation commitment than female teachers by looking at the sub-dimension of participation commitment of organizational commitment dimension. It was seen that the effect size value had a small significance. Furthermore, for the gender variable, the mean effect size of 18 studies included in the study was used to calculate the normative commitment as well. The 95% confidence interval was found out to be -0,24, besides the mean effect size at the upper limit of -0,049 ES = -0,153. By looking at the gender variable, male teachers had more normative commitment than female teachers in the sub-dimension of normative commitment of organizational commitment. It has been determined that the effect size value had a small significance.

With the aim of inquiring the relation of marital status variable with emotional commitment sub-dimension, through the mean effect size of 17 studies included in the study, the emotional commitment was calculated. The 95% confidence interval was found to be -0,169, besides the mean effect size at the upper limit of -0,054 ES = -0,111. Looking at the marital status, married teachers were seen to have more emotional commitment compared to single teachers with respect to the sub-dimension emotional commitment of the organizational commitment dimension. It was understood that the effect size value had a small significance. For the marital status variable, through the mean effect size of 16 studies included in the study, participation commitment was calculated and the 95% confidence interval was found out to be -0,12, besides the mean effect size at the upper limit of -0,010 ES = -0,069. Having a look at the marital status, married teachers were seen to have more participation commitment compared to single teachers in terms of the sub-dimension of participation commitment of organizational commitment dimension. It was understood that the effect size value had small significance. As for the marital status variable, through the mean effect size of 17 studies included in the study, normative commitment was also calculated. The 95% confidence interval was found out to be -0,167, besides the mean effect size at the upper limit of -0,052 ES = -0,109. So, by looking at the marital status variable, married teachers were found out to have more normative commitment compared to the single teachers in the sub-dimension of normative commitment of organizational commitment dimension. It was seen that the effect size value had a small significance.

In terms of the branch variable, by means of the mean effect size of 7 studies included within our study, the emotional commitment was calculated. The 95% confidence interval was found out to be -0,333, besides the mean effect size at the upper limit of -0,061 ES = -0,107. Regarding the branch sub-dimension, class teachers had been found out to bear more emotional commitment compared to branch teachers. It was comprehended that the effect size value had a small significance. Similarly, for the branch variable, through the mean effect size of 7 studies included in the study, participation commitment sub-dimension was calculated and the 95% confidence interval was found out to be -0,151, besides the mean effect size at the upper limit of -0,004 ES = -0,073. Considering the branch variable, class teachers were found out to have more participation commitment compared to the branch teachers in the sub-dimension participation commitment of organizational commitment. It was realized that the effect size value has a small significance. Moreover, regarding the branch variable, over the mean effect size of 7 studies included in the study, the normative commitment sub-dimension was calculated and the 95% confidence interval was found out to be -0,352, besides the mean effect size at the upper limit of -0,053 ES = -0,202. By looking at the branch variable, class teachers were observed to have more normative commitment compared to the branch teachers in the sub-dimension of normative commitment of organizational commitment. It was acquired that the effect size value had a small significance.

1. Giriş

Eğitim örgütlerinin amacına ulaşmasında önemli bir etken de öğretmenlerdir. Öğretmenlerin bağlı oldukları kuruma bağlılıklarının türü ve derecesi örgütlerin amaçlarının gerçekleşmesi açısından dikkat edilmesi gereken bir noktadır. Bu konuda çeşitli yöntemlerle yapılacak araştırmalar eğitimin amacına ulaşması bakımından katkı sağlayacaktır.

Nicel araştırma yöntemleri hem Fen Bilimleri alanında hem Sosyal Bilimlerde yaygın biçimde kullanılan araştırma yöntemleri olmuştur. Eğitim alanındaki araştırmalarda da geleneksel olarak pozitivist anlayış hâkim olmuş ve nicel araştırma yöntemleri bu alanda da sıklıkla kullanılmıştır. Nicel araştırmaların ortaya koyduğu genellenebilir bilgiler öğretmen yetiştirme, program geliştirme gibi eğitimin çeşitli alanlarında kullanılmıştır (Acar, 2015). Ancak tek bir araştırmanın yeterince kesin sonuçlar ortaya koymasına sık rastlanmaz. Bu bakımdan, belli bir konu ile ilgili benzer araştırma sorularını açıklayan araştırmaların sentezi önemlidir (Yılmaz, Altınkurt ve Yıldırım, 2015). Bu bağlamda birbirinden ayrı olarak yapılan çalışmalardan elde edilen bulguları birleştiren meta-analiz çalışmaları önemlidir. Rosenthal ve DiMatteo (2001) bir meta-analiz çalışmasının, herhangi bir birincil çalışma veya anlatı derlemesinden çok daha doğru, güvenilir ve genellenebilir sonuçlar sağlayacağını belirtmişlerdir. Chalmers ve arkadaşları (2002) meta-analizlerin karar verme sürecindeki önemi üzerinde durmuşlar ve meta analizlerin gelecekteki pozisyonunun büyük ihtimalle, birincil çalışmalar tarafından sağlanan bilgi kırıntılarının araştırma sonuçlarına dayalı karar almak isteyen insanlara yeterli yararı sağlamayacağını belirtmişlerdir. Bu bakımdan bir alanda ve bir konu üzerinde yapılmış olan nicel araştırmaların bulgularının tümünün birleştirilmesine dayanan meta-analiz çalışmaları, o alana bir üst bakış açısı getirmekte, yeni model ve kuramlar oluşturulmasına katkı sağlamaktadır (Erkuş, 2009).

Meta-analizin en güçlü yönlerinden birisi, geleneksel anlatı derlemelerinde ortaya çıkan subjektif kararlar ve temsil gücü zayıf örneklem gibi sınırlılıklara karşı dirençli olmasıdır. Ayrıca meta-analizlerde birincil çalışmaların örneklem sayısının birleştirilmesi hem istatistiksel gücün ve hassasiyetin artmasını sağlamakta hem de sonuçlarda oluşabilecek tutarsızlıkların sebeplerini araştırma olanağı sağlamaktadır. İnsanın çok büyük miktarda veriyi aynı anda güvenilir ve geçerli şekilde işleme kabiliyetinin olmaması nedeniyle meta-analiz çalışmaları kullanışlı olmaktadır (Borenstein vd., 2009; Glass, 2006; Hunter ve Schmidt, 2004; Petticrew, 2003; Petticrew ve Roberts, 2006). Bu güçlü yöne rağmen Türkiye’de az sayıda meta-analiz çalışması yapılmıştır. Anahtar sözcük olarak “meta analiz” yazıldığında Ulusal Tez Merkezinde, 129 meta-analiz tezi listelenmektedir. Bu tezlerden 55 tanesi eğitim-öğretim konusundadır. 2016-2017 yıllarında meta-analiz çalışmalarında önemli bir artış olduğu gözlenmiştir. Yine Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezinde yapılan taramada ise 82 meta-analiz çalışmasına listelenmiştir. Örgütsel bağlılık konusunda (Aydın, Sarier ve Uysal, 2011; Ülbeği ve Yalçın, 2016; Gedik ve Üstüner, 2017; Tak, Acar Erdur ve Kitapçı, 2011) meta-analiz çalışmaları son yıllarda karşımıza çıkmaktadır. Ancak öğretmenlerin örgütsel bağlılığını çeşitli değişkenler (cinsiyet, branş ve medeni durum) açısından birlikte inceleyen bir meta-analiz çalışmasına rastlanmamıştır.

Alan yazın incelendiğinde örgütsel bağlılığın farklı tanımları karşımıza çıkar. Yaygın olarak örgütsel bağlılık “bir bireyin kimliğinin belli bir organizasyonda yer alması ve buna dâhil olmasının göreceli gücü” olarak tanımlanır (Mowday, Porter, ve Steers, 2008). Meyer ve Allen (1990) tarafından, bir çalışanın örgütle ilişkisi ile ilişkilendirilen ve örgüt üyeliğine devam edip etmeyeceği ya da çalışmaya devam edip etmeyeceği konusunda, çalışanın kararında etkili olan duygusal bir bağ olarak tanımlanmıştır. O’Reilly ve Chatman (1986) örgütsel bağlılığı, insanın ilişkili olduğu örgüt ile olan psikolojik bağ şeklinde tanımlamıştır. Caught ve Shadur (2000) ise, çalışanların kurumun hedeflerine ulaşmada yardımcı olmayı taahhüt etme durumu ve çalışanların tanımlama, katılım ve sadakat düzeyleri olarak tanımlar.

Türkiye’de yapılan araştırmalarda (Akgül, 2014; Aslan, 2017; Aydoğan, 2010; Başığit, 2009; Coşkun, 2012; Gören, 2012; Karaköse, 2012; Kılıçoğlu, 2010; Korkmaz, 2014, Kurşunoğlu vd., 2010; Menep, 2009; Özkan, 2010; Serdaroğlu, 2013; Yörük ve Sağban, 2012; Sönmez, 2016; Uştü, 2014; Uysal, 2014; Vurdu, 2017; Yalçın, 2009) sıklıkla Allen ve Meyer ‘in (1990) örgütsel bağlılık sınıflandırmalarının kullanıldığı gözlenmektedir. Bu sınıflandırmada örgütsel bağlılık, üç boyutta ele alınmaktadır. Bunlar; duygusal bağlılık, devam bağlılığı ve normatif bağlılıktır. Allen ve Meyer ‘a (1990) göre:

Duygusal bağlılık, bireylerin örgütün amaçlarını ve değerlerini tam olarak benimsediğinde ortaya çıkar. Organizasyonla duygusal olarak ilgilenirler ve organizasyonun başarı düzeyinden kişisel olarak sorumlu hissederler. Bu kişiler genellikle yüksek düzeyde performans, olumlu iş tutumları ve örgütte kalma arzusu sergilerler.

Devam bağlılığı, bireylerin örgütleriyle olan ilişkilerini, çabaları karşılığında ne aldıklarına ve ayrıldıklarında ne kaybedeceklerine (yani, ücret, yardımlar, sosyal haklar vb.) dayandığında ortaya çıkar. Bu kişiler, yalnızca ödüller beklentisinde olduklarından en iyi çabayı gösterirler.

Normatif bağlılık, işten çıkarılma ile ilişkili olarak, bireylerin beklenen davranış standartlarına veya toplumsal norm-

lara bağılı olarak örgütte kalmaya zorunlu hissetmesi durumunda ortaya çıkar. Bu kişiler itaatkâr, ihtiyatlı ve formalite davranışlar gösterirler. Birey kişisel çıkarının aksine davranışlarını doğru bulduğu için örgütünde kalma davranışı gösterir.

Yakın tarihli araştırmalar örgütsel bağlılığın örgütlerin etkinliğini ve başarısını artırmak için önemli faktör olduğunu ileri sürmektedir (Eisenberger ve ark., 2010; Lub, ve ark., 2012). Bununla birlikte, nispeten az sayıda araştırma, öğretmenler arasındaki bağlılığı ele almıştır (Billingsley ve Cross, 1992). Son zamanlarda, çeşitli bağlılık yapısını (Firestone ve Rosenblum, 1988) izleme girişimleri olmasına rağmen, öğretmenlerin bağlılıkları hakkındaki çalışmaların çoğu, onu genel bir yapı olarak incelemiştir (Niehoff, 1997; Reames ve Spencer, 1998). Eğitim sisteminin önemli parçalarından birisi olan öğretmenlerin içerisinde buldukları örgütlere bağlılığı son derece önemlidir. Okula bağılı olmayan öğretmenlerin, bağlılık düzeyi yüksek öğretmenlere nazaran sınıfta daha az çaba göstermeleri olasıdır. Bu durum öğrenci eğitimini ve özellikle de eğitim standartlarını olumsuz yönde etkiler.

Firestone ve Pennell (1993), öğretmen bağlılığının çeşitli tanımları hakkında kapsamlı bir inceleme yapmış ve tanımların genelinde bir nesne ile bireyin psikolojik bir bağı veya kimlik tanımlaması olduğu sonucuna varmıştır. Mowday, Steers ve Porter (1979) tarafından yaygın olarak kullanılan bir tanımlama ile tutarlı olarak, Reyes (1990), bireyin kimliğini ve belli bir organizasyona katılımının gücünü öğretmen bağlılığı olarak tanımlamıştır. Firestone ve Rosenblum (1988) bağlılığın amacının değişebileceğini belirtmişlerdir. Bunlar öğretmenlerin öğretmeye, okullarına veya öğrencilerine bağılı olabilir. Son dönemlerde öğretmen bağlılığı çalışmalarında (Ebmeier, 2003; Somech ve Bogler, 2002), öğretmenlerin okullarına bağlılıkları (örgütsel bağlılık) ve öğretmenlik mesleği (profesyonel bağlılık) arasında bir ayırım yapma çabaları olmuştur.

Daha önce yapılan çalışmalar öğretmen bağlılığının olumlu sonuçlarını göstermiştir. Örneğin, Culver, Wolfe ve Cross (1990), öğretmen bağlılığı ile iş tatminin pozitif ilişkili olduğunu göstermiştir. Benzer şekilde, Fresko, Kfir ve Nasser (1997) tarafından öğretmen bağlılığı ile iş tatmini arasında pozitif bir ilişki gözlemlenmiştir. Kushman (1992), öğretmenlerin örgütsel bağlılığı ve okuma başarısı arasında, öğrencilerin sosyoekonomik statülerini kontrol etmede pozitif bir ilişki bulmuşlardır. Rosenholtz (1989) da bağlılık ve başarı arasında pozitif bir ilişki olduğunu bildirmiştir. Öğretmen bağlılığının olumlu sonuçlarına ilişkin bu bulgular önemini ve öğretmenlerin bağlılığına katkıda bulunan faktörleri belirleme ihtiyacının altını çizmektedir (Fresko ve Nasser, 1997; Riehl ve Sipple, 1996; Shann, 1998; Singh ve Billingsley, 1998).

Alan yazında örgütsel bağlılık konusuna ilişkin derleme, meta-analiz, tarama araştırmaları karşımıza çıkmasına ve alanındaki ilerlemelerin belirginleşmesine rağmen, önemli sorunların çözülmediği görülmektedir (Aydın, Sarier ve Uysal, 2011; Mathieu ve Zajac, 1990; Meyer ve Allen, 1991; Randall, 1990; Riketta, 2002). Ayrıca söz konusu meta-analiz çalışmalarının güncel olmaması, bir kısmının ilişkisel taramaların dâhil edildiği çalışmalar olması, bir kısmının örgütsel bağlılığı tek bir değişken açısından ele alması, örgütsel bağlılık konusunda yapılan meta-analiz çalışması sayısının az olması gibi nedenler bu meta analizin yapılma gerekçesini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı, öğretmenlerin örgütsel bağlılıklarını cinsiyet, medeni durum ve branş değişkenlerini açısından inceleyen birincil çalışmaları sentezleyerek güncel ve kapsamlı bir meta-analiz çalışması yapmak ve cinsiyet, medeni durum ve branş değişkenlerinin Türkiye’de görev yapan öğretmenlerin örgütsel bağlılıkları üzerindeki etkisini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki problemlere cevap aranmıştır.

1. Türkiye’de, 2009-2017 yılları arasında, örgütsel bağlılık ile ilgili yapılan çalışmalarda cinsiyetin öğretmenlerin duygusal bağlılıkları, devam bağlılıkları, normatif bağlılıkları üzerindeki etki büyüklüğü nedir? Bu etki alt gruplar arasında farklılık göstermekte midir?
2. Türkiye’de, 2009-2017 yılları arasında, örgütsel bağlılık ile ilgili yapılan çalışmalarda medeni durumun öğretmenlerin duygusal bağlılıkları, devam bağlılıkları, normatif bağlılıkları üzerindeki etki büyüklüğü nedir? Bu etki alt gruplar arasında farklılık göstermekte midir?
3. Türkiye’de, 2009-2017 yılları arasında, örgütsel bağlılık ile ilgili yapılan çalışmalarda branşın öğretmenlerin duygusal bağlılıkları, devam bağlılıkları, normatif bağlılıkları üzerindeki etki büyüklüğü nedir? Bu etki alt gruplar arasında farklılık göstermekte midir?

Örgütsel bağlılık alanında yapılan bu meta-analiz çalışması ile alana bir üst bakış açısı getirmek, yeni model ve kuramlar oluşturulmasına katkı sağlamakla beraber benzer araştırma desenlerinin ve bağımsız değişkenlerin kullanıldığı çalışmalardan elde edilen araştırma sonuçlarının bu yolla birleştirilmesinin araştırmalara dayalı olarak yapılacak yorumların daha güçlü olmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma bu bakımdan önemlidir.

2. Yöntem

Bu araştırmada; cinsiyet, medeni durum ve branş değişkenlerinin öğretmenlerin örgütsel bağlılıkları üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla, örgütsel bağlılık ile ilgili Türkiye’de yapılan araştırmaların meta analizi yapılmıştır. Meta-analiz çalışmaları, aynı ya da ilişkili amaçlarla yürütölmüş araştırmalarının birleştirilmesiyle daha genellenebilir ve birçok araştırma ile kanıtlanmış sonuçlar elde edilen araştırmalardır. Meta-analiz çalışmalarındaki mantık, aynı amaç doğrultusunda yapılan farklı çalışmaların istatistik bulguları özel yöntemlerle sentezlemek, yorumlamak ve sonuç elde etmektir (Büyüköztürk, Çakmak Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016).

Verilerin Toplanması

Araştırma problemlerine cevap verebilmek için örgütsel bağlılıkla ilgili araştırmalar Ulusal Tez Merkezi, Ulakbim veri tabanlarında ve Google Scholar akademik arama motorunda taranmıştır. Belirtilen veri tabanları ve akademik arama motorunda ilk kez 1 Kasım 2017’de tarama yapılmış; son olarak 1 Ocak 2018 tarihinde de gerekli kontroller sağlanmışır. Araştırmaya dâhil edilen çalışmaların ekleme çıkarma kriterleri şu şekildedir:

1. 2009-2017 yılları arasında yapılan çalışmalar olması,
2. Yapılacak olan bu çalışmanın bağımsız değişkenlerinden (cinsiyet, medeni durum, branş) en az birisi üzerinde istatistiksel bulgu elde edilen tarama çalışmalar olması,
3. Allen ve Meyer (1990)’ in örgütsel bağlılık sınıflandırmasını (duygusal bağlılık, devam bağlılığı ve normatif bağlılık) dikkate alan çalışmalar olması (Türkiye’ de örgütsel bağlılık üzerine yapılan araştırmalara 1990’lı yıllardan itibaren rastlanırken, eğitim alanında 2000 yılından itibaren sıklık kazanmıştır. 2000 yılından itibaren yapılan çalışmalarda, eğitim örgütlerinin amacına ulaşmasında önemli bir etken olarak görölen öğretmenlerin, örgütsel bağlılık düzeyleri üzerine çeşitli değişkenler kullanılarak yapılan tarama araştırmaları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmalar sıklıkla Allen ve Meyer (1990)’ in örgütsel bağlılık sınıflandırmasına dayanmaktadır. Bu nedenle bu sınıflama dikkate değer görölmüştür).
4. Eğitim alanında yapılmış ve örneklem grubunun öğretmenlerden oluşması,
5. Yurt içinde Türkçe yapılan çalışmalar olmasıdır.

Yapılacak olan meta-analiz çalışması için bu ölçütler belirlendiğinden araştırmaya dâhil edilen çalışma sayısı farklıdır. Belirlenen ölçütler paralelinde sistematik bir tarama yaklaşımı benimsenmiştir. Araştırmaların “örgütsel bağlılık” anahtar kelimesi kullanılarak taranması ve yukarıda belirtilen ölçütlerin uygulanması ile uygun makalelerin seğilmesi için takip edilen süreç şu şekildedir:

“Örgütsel bağlılık” anahtar kelimesi ile tarama,

Google Scholar ve Ulakbimden elde edilen makaleler (n=7076).
Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edilen tezler (n=740)

2009-2017 yılları arasında yapılan çalışmalar olması,

Google Scholar ve Ulakbimden elde edilen makaleler (n=5285).
Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edilen tezler (n=603)

Eğitim alanında yapılmış ve örneklem grubunun öğretmenlerden oluşması,

Google Scholar ve Ulakbimden elde edilen makaleler (n=1738).
Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edilen tezler (n=240)

Yurt içinde Türkçe yapılan çalışmalar olmasıdır.

Google Scholar ve Ulakbimden elde edilen makaleler (n=916).
Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edilen tezler (n=240)

Yapılacak olan bu çalışmanın bağımsız değişkenlerinden (cinsiyet, medeni durum, branş) en az birisi üzerinde istatistiksel bulgu elde edilen tarama çalışmalar olması,

Google Scholar ve Ulakbimden elde edilen makaleler (n=48).
Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edilen tezler (n=198)

Allen ve Meyer (1990)' in örgütsel bağlılık sınıflandırmasını (duygusal bağlılık, devam bağlılığı ve normatif bağlılık) dikkate alan çalışmalar olması.

Google Scholar ve Ulakbimden elde edilen makaleler (n=4).
Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edilen tezler (n=19)

Meta-analiz sonuçları yayın yanlılığından etkilenir. Hakemler tarafından değerlendirmesi yapılmamış, güvenilirliği zayıf çalışmalar genel etkinin hesaplanmasında sıkıntı oluşturur. Zaman zaman rastgele veya ciddi bir hakem değerlendirmesine tabi tutulmamış çalışmaların (bildiri, rapor vb.) analize alınması yayın yanlılığına neden olacaktır (Dinçer, 2014). Ancak bazı araştırmacılar meta-analizde dosya çekmecesi probleminin olduğunu savunur. Bu problem araştırmaların %5 yanlış pozitif sonuçlar içerirken, geriye kalan %95' inin anlamsız sonuçlar barındırdığı için dolap çekmecelerinde kalmak zorunda olmasından kaynaklıdır. Bu nedenle sadece yayınlanmış araştırmalara güvenmek yayın yanlılığına neden olabilecektir. Yani seçilen yayınlanmış sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı olduğu için yanlılığa neden olacaktır (Rosenthal, 1979). Bu çalışmada araştırmacılar alan yazındaki bu farklı bakış açılarının farkında olarak sempozyum, kongre, vb. bilimsel etkinliklerde sunulan bildirimlere yer vermemeyi tercih etmişlerdir. Yine de bu bir sınırlılık olarak düşünülebilir. Tarama çalışmalarına odaklanılmış, bağımsız değişkenleri oluşturan farklı iki grubun örgütsel bağlılık ortalamalarıyla kıyaslayıp aralarında anlamlı bir fark olup olmadığını test eden çalışmalara yoğunlaşmıştır. Sonuç olarak belirlenen seçim kriterlerine sahip 23 (19 tez, 4 makale) dâhil edilmiştir.

Dâhil Edilen Çalışmalar

Bu çalışmada kullanılan veri toplam 23 çalışmadan elde edilmiştir. Bu çalışmalardan 19' u Yüksek Lisans tezi, 4'ü makale çalışmasıdır. Bütün araştırmalarda aynı değişkenler ele alınmadığı için cinsiyet, medeni durum ve branş değişkenleri için meta analize dâhil eden çalışma sayısı farklıdır. Meta analizde cinsiyet değişkeninin örgütsel bağlılığın; duygusal bağlılık ve normatif bağlılık boyutuna ilişkin 19 çalışma, 8045 öğretmen; devam bağlılığı boyutuna ilişkin 18 çalışma, 7607 öğretmen yer almaktadır. Medeni durum değişkeninin örgütsel bağlılığın; duygusal bağlılık ve normatif bağlılık

boyutuna ilişkin 17 çalışma, 6098 öğretmen; devam bağlılığı boyutuna ilişkin 16 çalışma, 5660 öğretmen yer almaktadır. Branş değişkeninin örgütsel bağlılığı; duygusal bağlılık, devam bağlılığı ve normatif bağlılık boyutuna ilişkin 7 çalışma, 2755 öğretmen yer almaktadır.

Tablo 1. Analize dâhil edilen bireysel çalışmalar

Yazar (yayın yılı)	Türü	Cinsiyet		Medeni Durum		Branş	
		Kadın (n)	Erkek (n)	Evli (n)	Bekar (n)	Sınıf (n)	Branş (n)
Akgül (2014)	Y.L. Tezi	65	103	127	41	-	-
Akyol vd. (2012)	Makale	-	-	215	85	-	-
Aslan (2017)	Y.L. Tezi	315	293	169	439	-	-
Aydoğan (2010)	Y.L. Tezi	81	69	84	65	-	-
Başığit (2009)	Y.L. Tezi	187	134	-	-	158	147
Coşkun (2012)	Y.L. Tezi	157	138	157	138	155	140
Gören (2012)	Y.L. Tezi	303	272	506	69	-	-
Karaköse (2012)	Y.L. Tezi	170	241	-	-	-	-
Kaygısız (2012)	Y.L. Tezi	-	-	257	46	161	147
Kılıçoğlu (2010)	Y.L. Tezi	341	143	-	-	-	-
Korkmaz H (2014)	Y.L. Tezi	186	211	172	128	-	-
Korkmaz O (2014)	Y.L. Tezi	-	-	246	137	-	-
Kurşunoğlu vd. (2010)	Makale	238	115	303	50	166	187
Menep (2009)	Y.L. Tezi	233	230	307	156	256	207
Özkan (2010)	Y.L. Tezi	407	315	-	-	352	371
Selçuklu (2013)	Y.L. Tezi	-	-	159	108	-	-
Serdaroğlu (2013)	Makale	153	111	-	-	-	-
Sönmez (2016)	Y.L. Tezi	128	78	117	70	-	-
Uştu (2014)	Y.L. Tezi	336	370	450	262	-	-
Uysal (2014)	Y.L. Tezi	132	266	360	30	-	-
Vurdu (2017)	Y.L. Tezi	211	98	134	74	30	278
Yalçın (2009)	Y.L. Tezi	149	289	378	59	-	-
Yörük ve Sağban (2012)	Makale	352	425	-	-	-	-
Toplam		4144	3901	4141	1957	1278	1477

Verilerin Kodlanması

Çalışma verilerini toplamak için alan yazından faydalanılarak araştırmacılar tarafından veri kodlama formu geliştirilmiştir. Veri kodlama formunda bireysel araştırmaların etki büyüklüğünü hesaplamak için gereken istatistiksel veriler ve araştırma özellikleri (yöntem, örneklem, ölçüm aracı, yayın türü vb) sorgulanmıştır. Bireysel araştırmalar için çalışmanın başlığı, yazarı, yayın yılı, yayın türü, örneklem büyüklüğü, yayın dili; örgütsel bağlılığı ölçmek için kullanılan ölçüm aracı ve cinsiyete, medeni duruma ve branşa göre öğretmenlerin örgütsel bağlılık düzeyi kodlanmıştır. Kodlanan verilerin güvenilirliğini sağlamak için araştırmacıların kodlamaları karşılaştırılmıştır. Etki büyüklüğü değerinin pozitif olması; kadınların erkeklerden, evlilerin-bekarlardan, branş öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerinden örgütsel bağlılık puanının daha yüksek olduğunu; negatif olması ise erkeklerin kadınlardan, bekarların evlilerden, sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerinden daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler Comprehensive Meta-Analysis 3.0 (CMA) paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmanın meta-analizine dâhil edilen araştırmaların etki büyüklüklerini hesaplayabilmek için çalışmaların bulgularında yer alan n , x , t ve p değerlerinden yararlanılmıştır.

Araştırmanın yayın yanlılığını test etmek için ilk olarak huni grafiğine bakılmıştır. Araştırma problemleri doğrultusunda (cinsiyet, medeni durum ve branş değişkenlerinin her biri için örgütsel bağlılığın duygusal, devam ve normatif bağlılık boyutunda) toplam 9 huni grafiği incelenmiştir. İncelenen grafikte bireysel çalışmaların çok büyük bir bölümü huni grafiğinin içinde ve simetrik bir biçimdedir. Ayrıca alan yazında (Borenstein, Hedges, Higgins, ve Rothstein 2009; Dinçer, 2014) huni grafikleri yayın yanlılığını kontrol etmek için en sık kullanılan yöntem olduğu ancak daha detaylı bir inceleme için Classic fail-safe N istatistiğine bakılabileceği belirtilmiştir. Bu bakımdan ikinci olarak cinsiyet, medeni durum ve branş değişkenleri için duygusal bağlılık, devam bağlılığı ve normatif bağlılık boyutlarında Rosenthal'ın korumalı

n' i (fail-safe n) hesaplanmıştır. Bu çalışmada, yayın yanlılığından olabildiğince uzak durmak açısından FSN'nin hangi sınırı aşması gerektiği ile ilgili kesin bir kural olmamasından, Mullen, Muellerleile ve Bryant (2001) ile Rosenthal'ın (1979) önerisi esas alınarak, $N / (5k+10)$ (k = meta-analize dâhil edilen çalışma sayısıdır) değerinin 1 sınırını geçmesi gerektiği öngörülmüştür. Buna göre cinsiyet açısından; duygusal bağlılık boyutunda FSN=142, ($N / (5k+10)$ oranı 1.35, devam bağlılığı boyutunda FSN=139, ($N / (5k+10)$ oranı 1.39, normatif bağlılık boyutunda FSN= 212, ($N / (5k+10)$ oranı 2.12 olarak hesaplanmıştır. Medeni durum açısından; duygusal bağlılık boyutunda FSN=98, ($N / (5k+10)$ oranı 1.03, devam bağlılığı boyutunda FSN=151, ($N / (5k+10)$ oranı 1.67, normatif bağlılık boyutunda FSN= 171, ($N / (5k+10)$ oranı 1.95 olarak hesaplanmıştır. Branş açısından; duygusal bağlılık boyutunda FSN=58, ($N / (5k+10)$ oranı 1.28, devam bağlılığı boyutunda FSN=57, ($N / (5k+10)$ oranı 1.26, normatif bağlılık boyutunda FSN= 53, ($N / (5k+10)$ oranı 1.17 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen değerler yayın yanlılığının olmadığını göstermektedir.

Çalışmanın istatistiğinde etki büyüklüğü değerleri hesaplanmıştır. Bu hesaplama Hedges ve Olkin (1985) tarafından önerilen Hedges' g hesaplamasına göre yapılmıştır. Çalışmaların etkisi üzerinde sınıflandırma yapılırken geniş ölçekli Thalheimer ve Cook (2002) tarafından aşağıda belirtilen düzey sınıflamasına göre, genel etki büyüklüğü ve homojenlik testi için Hedges' g kullanılmıştır.

- 0,15 ≤ etki katsayısı (g ya da d) <0,15 önemsiz düzeyde,
- 0,15 ≤ etki katsayısı (g ya da d) <0,40 küçük düzeyde,
- 0,40 ≤ etki katsayısı (g ya da d) <0,75 orta düzeyde,
- 0,75 ≤ etki katsayısı (g ya da d) <1,10 geniş düzeyde,
- 1,10 ≤ etki katsayısı (g ya da d) <1,45 çok geniş düzeyde,
- 1,45 ≤ etki katsayısı (g ya da d) mükemmel düzeyde

Genel etkinin hesaplanması için ilk olarak yayın yanlılığı istatistiğine bakılmış, ikinci olarak heterojenlik testi yapılmıştır. Sonrasında ise Hedges ve Vevea' nın (1998) modeller arasındaki kavramsal farkı açıklamayı amaçladığı görüşüne dayanılarak uygun modele karar verilirken en önemli meselenin yapılmak istenen çıkarımın sonuçları olduğu göz önünde bulundurularak sabit etki modeli veya rastgele etkiler modeline göre analiz sonuçları değerlendirilmiştir.

3. Bulgular

Cinsiyet, medeni durum ve branş değişkenlerinin öğretmenlerin örgütsel bağlılıkları üzerindeki etkisini ortaya koymayı hedefleyen bu meta-analizde dahil etme kriterlerini karşılayan 23 bağımsız çalışma ve bu çalışmalara ait 127 etki büyüklüğü kullanılmıştır. Meta-analizde hangi modelin kullanılacağına karar verebilmek için Q istatistiği öncelikle hesaplanmış, I^2 değeri saptanmış ve p değerleri incelenmiştir. Sonrasında uzman görüşünden de yararlanılmıştır.

Birinci alt probleme ilişkin bulgular

Cinsiyetin, öğretmenlerin örgütsel bağlılığının duygusal bağlılık, devam bağlılığı ve normatif bağlılıkları üzerindeki etkisini ortaya çıkaran meta-analiz sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Etki modellerine göre meta-analiz çalışması sonuçlarının karşılaştırılması (Cinsiyet).

Örgütsel Bağlılık	Model	df	z	p	I^2	Q	Ki Kare tablo değeri	ES	Güven Aralığı	
									Alt Sınır	Üst Sınır
Duygusal Bağlılık	Sabit Etkiler Modeli	18	-4,575	0,000		44,454	28,809	-0,104	-0,149	-0,060
	Rastgele Etkiler Modeli	18	-3,097	0,002	59,509	44,454	28,809	-0,114	-0,186	-0,042
Devam Bağlılığı	Sabit Etkiler Modeli	17	-3,081	0,002		10,965	27,587	-0,072	-0,118	-0,026
	Rastgele Etkiler Modeli	17	-3,081	0,002	0,000	10,965	27,587	-0,072	-0,118	-0,026
Normatif Bağlılık	Sabit Etkiler Modeli	18	-5,269	0,000		83,528	28,809	-0,123	-0,169	-0,077
	Rastgele Etkiler Modeli	18	-2,878	0,004	79,648	83,528	28,809	-0,153	-0,257	-0,049

Cinsiyetin, öğretmenlerin örgütsel bağlılığının duygusal bağlılık boyutu üzerindeki etkisini ortaya çıkaran meta-analiz sonuçları

Homojenlik testi sonucunda cinsiyet değişkeni için örgütsel bağlılığın duygusal bağlılık boyutu için Q istatistiksel değeri 44,454 olarak hesaplanmıştır. Ki-kare tablosundan %95 anlamlılık düzeyinde 18 serbestlik derecesi ile kritik değer 28,809 olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada hesaplanan Q istatistiksel değeri (44,454), kritik değer olan 28,809'ten büyüktür. Ayrıca I^2 değeri çalışmadaki değişkenliklerin gerçek heterojenliği ile etki büyüklüğü dizisindeki toplam değişkenliklerin yüzdesi olarak yorumlanır ve heterojenliği daha hassas ölçülebilir (Huedo-Medina vd., 2006). Hi-

ggins ve Thompson (2002) I^2 değerleri sınıflamasına göre %25 ($I^2=25$) düşük, %50 ($I^2=50$) orta ve %75 ($I^2=75$) yüksek düzeyde heterojenlik olarak yorumlanır. Cinsiyet değişkeni için örgütsel bağlılığın duygusal bağlılık boyutu için I^2 değerinin %59,50 olduğu görülmektedir. Bu değer, gerçek heterojenliğin veya çalışmalar arasındaki değişkenliğe atfedilebilecek toplam değişkenliğin yüzdesinin %59,50 olduğunu gösterir. Farklı bir ifade ile varyansın %59,50 çalışmalar arasındaki, %40,50'si ise tesadüfi hataya dayalı olarak çalışma içinde bulunan varyanstır. Bunun yanında p değeri (.002) $p<.05$ 'ten küçüktür. Tüm bu değerler ($Q=44,454$, $p<.05$, $I^2=59,509$) etki büyüklükleri arasında heterojen bir dağılım olduğunu ve etki büyüklüklerinin yorumlanmasında rastgele etkiler modelinin kullanılması gerektiğini göstermektedir.

Cinsiyet değişkeninin örgütsel bağlılığın duygusal bağlılık boyutunda araştırmaya dahil edilen 19 çalışmanın ortalama etki büyüklüğü hesaplandığında, % 95'lik güven aralığının -0,186 alt sınırı ile -0,042 üst sınırında ortalama etki büyüklüğü $ES=-0,114$ olarak cinsiyete göre örgütsel bağlılığın duygusal bağlılık boyutunda erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre daha fazla duygusal bağlılık yaşadığı görülmüştür. Thalheimer ve Cook (2002) tarafından belirtilen düzey sınıflamasına göre, etki büyüklüğü değerinin önemsiz bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Cinsiyet değişkenine göre hesaplanan etki değerlerine araştırma türü ve yılı değişkenlerinin ara değişken etkisi de incelenmiştir. Araştırma türü ara değişkenleri tez ($n=16$) ve makale ($n=3$) olarak iki gruba ayrılmıştır. Araştırma türü gruplarına ait etki büyüklükleri tez türündeki çalışmalar için -0.123, makaleler türündeki çalışmalar için -0.096 olarak hesaplanmıştır. Araştırma türü ara değişkeni için çalışmalar arası varyans istatistiksel olarak anlamlı değildir. Çalışmaların makale ya da tez olması cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin örgütsel bağlılığın duygusal bağlılık boyutuna ilişkin etki büyüklüğünü değiştirmektedir.

Yayın yılı ara değişkenleri 2009 ($n=3$), 2010 ($n=4$), 2012 ($n=4$), 2014 ($n=4$), 2017 ($n=2$) olarak beş gruba ayrılmıştır. Ancak yayın sayısının azlığı nedeniyle 2013 ve 2016 yılında yapılan iki araştırma değerlendirmeye alınmamıştır. Yayın yılı kategorilerine ait etki büyüklükleri 2009 yılı için -0.024, 2010 yılı için -0,150, 2012 yılı için -0,084, 2014 yılı için -0,102, 2017 yılı için -0,390 olarak hesaplanmıştır. Yayın yılı ara değişkeni için çalışmalar arası varyans istatistiksel olarak anlamlı değildir. Çalışmaların farklı yıllarda yapılmış olması cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin örgütsel bağlılığın duygusal bağlılık boyutuna ilişkin etki büyüklüğünü değiştirmemektedir.

Model	Study name	Statistics for each study								Hedges's g and 95% CI				
		Hedges's g	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-Value	p-Value	-0,50	-0,25	0,00	0,25	0,50	
	Akgül 2014	-0,081	0,158	0,025	-0,390	0,229	-0,511	0,609						
	Aslan 2017	-0,055	0,081	0,007	-0,214	0,104	-0,680	0,497						
	Aydoğan 2010	-0,038	0,163	0,027	-0,357	0,282	-0,231	0,817						
	Başyigit 2009	-0,034	0,113	0,013	-0,255	0,187	-0,301	0,763						
	Coşkun 2012	-0,100	0,116	0,014	-0,328	0,128	-0,859	0,390						
	Gözen 2012	-0,150	0,084	0,007	-0,314	0,014	-1,797	0,072						
	Karaköse 2012	-0,043	0,100	0,010	-0,239	0,153	-0,432	0,666						
	Kılıçoğlu 2010	-0,160	0,100	0,010	-0,355	0,035	-1,604	0,109						
	Korkmaz 2014	-0,147	0,101	0,010	-0,344	0,050	-1,458	0,145						
	Kurşunoğlu Bakay Tannioğen 2010	-0,180	0,114	0,013	-0,402	0,043	-1,584	0,113						
	Menep 2009	0,089	0,093	0,009	-0,093	0,271	0,961	0,337						
	Özkan 2010	-0,054	0,075	0,006	-0,201	0,093	-0,720	0,472						
	Serdaroğlu 2013	-0,077	0,124	0,015	-0,321	0,167	-0,621	0,535						
	Sinan Şöhret Sağban 2012	0,004	0,072	0,005	-0,138	0,145	0,050	0,960						
	Sönmez 2016	0,118	0,143	0,021	-0,162	0,399	0,827	0,408						
	Uştu 2014	-0,164	0,075	0,006	-0,311	-0,016	-2,177	0,029						
	Uysal 2014	-0,096	0,106	0,011	-0,304	0,112	-0,903	0,367						
	Vurdu 2017	-0,048	0,122	0,015	-0,288	0,192	-0,395	0,693						
Fixed		-0,072	0,023	0,001	-0,118	-0,026	-3,080	0,002						
Random		-0,072	0,023	0,001	-0,118	-0,026	-3,080	0,002						

Şekil 1. Cinsiyetin, öğretmenlerin örgütsel bağlılığının duygusal bağlılık boyutu üzerindeki etkisini gösteren orman grafiği

Cinsiyetin, öğretmenlerin örgütsel bağlılığının devam bağlılığı boyutu üzerindeki etkisini ortaya çıkaran meta-analiz sonuçları

Homojenlik testi sonucunda cinsiyet değişkeni için örgütsel bağlılığın devam bağlılığı boyutu için Q istatistiksel değeri 10,965 olarak hesaplanmıştır. Ki-kare tablosundan %95 anlamlılık düzeyinde 17 serbestlik derecesi ile kritik değer 27,587 olarak kabul edilmektedir. Bu araştırmada hesaplanan Q istatistiksel değeri (10,965), kritik değer olan 27,587'ten küçüktür. Cinsiyet değişkeni için örgütsel bağlılığın devam bağlılığı boyutu için I^2 değerinin %0,00 olduğu görülmektedir. Bunun yanında p değeri (.002) $p<.05$ 'ten küçüktür. Tüm bu değerler ($Q=27,587$, $p<.05$, $I^2=0,000$) homojenliğe işaret etmektedir. Etki büyüklüklerinin yorumlanmasında sabit etkiler modelinin kullanılması gerekir.

Cinsiyet değişkeninin örgütsel bağlılığın devam bağlılığı boyutunda araştırmaya dahil edilen 18 çalışmanın ortalama

etki büyüklüğü hesaplandığında, % 95'lik güven aralığının -0,118 alt sınırı ile -0,026 üst sınırında ortalama etki büyüklüğü ES= -0,072 olarak cinsiyete göre örgütsel bağlılığın devam bağlılığı boyutunda erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre daha fazla devam bağlılığı yaşadığı görülmüştür. Thalheimer ve Cook (2002) tarafından belirtilen düzey sınıflamasına göre, etki büyüklüğü değerinin önemsiz bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Model	Study name	Statistics for each study								Hedges's g and 95% CI				
		Hedges's g	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-Value	p-Value	-1,00	-0,50	0,00	0,50	1,00	
	Akgül 2014	-0,047	0,158	0,025	-0,356	0,262	-0,298	0,766						
	Aslan 2017	-0,045	0,081	0,007	-0,204	0,114	-0,560	0,576						
	Aydoğan 2010	-0,155	0,163	0,027	-0,475	0,165	-0,951	0,342						
	Başyigit 2009	-0,074	0,113	0,013	-0,296	0,147	-0,658	0,511						
	Coşkun 2012	-0,001	0,116	0,014	-0,229	0,227	-0,006	0,995						
	Gören 2012	-0,233	0,084	0,007	-0,397	-0,069	-2,781	0,005						
	Karaköse 2012	-0,155	0,100	0,010	-0,351	0,042	-1,544	0,123						
	Kılıçoğlu 2010	-0,086	0,100	0,010	-0,281	0,109	-0,866	0,387						
	Korkmaz 2014	-0,142	0,101	0,010	-0,339	0,055	-1,410	0,158						
	Kuşunçözümlü Bakay Tannioğen 2010	-0,160	0,113	0,013	-0,382	0,063	-1,408	0,159						
	Menep 2009	0,037	0,093	0,009	-0,145	0,219	0,400	0,689						
	Özkan 2010	-0,200	0,075	0,006	-0,347	-0,052	-2,656	0,008						
	Serdaroğlu 2013	-0,180	0,125	0,016	-0,424	0,064	-1,443	0,149						
	Sinan Şöhret Sağban 2012	0,052	0,072	0,005	-0,089	0,193	0,720	0,472						
	Sönmez 2016	0,120	0,143	0,021	-0,160	0,401	0,840	0,401						
	Uştu 2014	-0,007	0,075	0,006	-0,154	0,140	-0,097	0,923						
	Uysal 2014	-0,212	0,107	0,011	-0,421	-0,004	-1,993	0,046						
	Yurdu 2017	-0,736	0,126	0,016	-0,983	-0,489	-5,847	0,000						
	Yalçın 2009	-0,035	0,101	0,010	-0,233	0,162	-0,350	0,726						
Fixed		-0,104	0,023	0,001	-0,149	-0,060	-4,575	0,000						
Random		-0,114	0,037	0,001	-0,186	-0,042	-3,097	0,002						

Şekil 2. Cinsiyetin, öğretmenlerin örgütsel bağlılığının devam bağlılığı boyutu üzerindeki etkisini gösteren orman grafiği

Cinsiyetin, öğretmenlerin örgütsel bağlılığının normatif bağlılık boyutu üzerindeki etkisini ortaya çıkaran meta-analiz sonuçları

Homojenlik testi sonucunda cinsiyet değişkeni için örgütsel bağlılığın normatif bağlılık boyutu için Q istatistiksel değeri 83,528 olarak hesaplanmıştır. Ki-kare tablosundan %95 anlamlılık düzeyinde 18 serbestlik derecesi ile kritik değer 28,809 olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada hesaplanan Q istatistiksel değeri (83,528), kritik değer olan 28,809'ten büyüktür. Cinsiyet değişkeni için örgütsel bağlılığın normatif bağlılık boyutu için I^2 değerinin %79,648 olduğu görülmektedir. Bunun yanında p değeri (.002) $p = .05$ 'ten küçüktür. Tüm bu değerler ($Q=83,528$, $p<.05$, $I^2 =79,648$) etki büyüklükleri arasında heterojen bir dağılım olduğunu ve etki büyüklüklerinin yorumlanmasında rastgele etkiler modelinin kullanılması gerektiğini göstermektedir.

Cinsiyet değişkeninin örgütsel bağlılığın normatif bağlılık boyutunda araştırmaya dahil edilen 18 çalışmanın ortalama etki büyüklüğü hesaplandığında, % 95'lik güven aralığının -0,257 alt sınırı ile -0,049 üst sınırında ortalama etki büyüklüğü ES= -0,153 olarak cinsiyete göre örgütsel bağlılığın normatif bağlılık boyutunda erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre daha fazla normatif bağlılık yaşadığı görülmüştür. Thalheimer ve Cook (2002) tarafından belirtilen düzey sınıflamasına göre, etki büyüklüğü değerinin önemsiz bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Cinsiyet değişkenine göre hesaplanan etki değerlerine araştırma türü ve yılı değişkenlerinin ara değişken etkisi de incelenmiştir. Araştırma türü ara değişkenleri tez (n=15) ve makale (n=3) olarak iki gruba ayrılmıştır. Araştırma türü gruplarına ait etki büyüklükleri tez türündeki çalışmalar için -0,164, makaleler türündeki çalışmalar için -0,145 olarak hesaplanmıştır. Araştırma türü ara değişkeni için çalışmalar arası varyans istatistiksel olarak anlamlı değildir. Çalışmaların makale ya da tez olması cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin örgütsel bağlılığın normatif bağlılık boyutuna ilişkin etki büyüklüğünü değiştirmektedir.

Yayın yılı ara değişkenleri 2009 (n=2), 2010 (n=4), 2012 (n=4), 2014 (n=4), 2017 (n=2) olarak beş gruba ayrılmıştır. Ancak yayın sayısının azlığı nedeniyle 2013 ve 2016 yılında yapılan iki araştırma değerlendirmeye alınmamıştır. Yayın yılı kategorilerine ait etki büyüklükleri 2009 yılı için -0,007, 2010 yılı için -0,203, 2012 yılı için -0,088, 2014 yılı için -0,128, 2017 yılı için -0,581 olarak hesaplanmıştır. Yayın yılı ara değişkeni için çalışmalar arası varyans istatistiksel olarak anlamlı değildir. Çalışmaların farklı yıllarda yapılmış olması cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin örgütsel bağlılığın normatif bağlılık boyutuna ilişkin etki büyüklüğünü değiştirmemektedir.

Model	Study name	Statistics for each study							Hedges's g and 95% CI				
		Hedges's g	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-Value	p-Value	-2,00	-1,00	0,00	1,00	2,00
	Akgül 2014	-0,066	0,158	0,025	-0,375	0,243	-0,419	0,675					
	Aslan 2017	-0,043	0,081	0,007	-0,202	0,116	-0,530	0,596					
	Aydoğan 2010	-0,283	0,164	0,027	-0,604	0,038	-1,725	0,084					
	Başıyıt 2009	-0,137	0,113	0,013	-0,358	0,085	-1,209	0,227					
	Coşkun 2012	-0,043	0,116	0,014	-0,271	0,185	-0,369	0,712					
	Gören 2012	-0,089	0,083	0,007	-0,253	0,074	-1,069	0,285					
	Karaköse 2012	-0,238	0,100	0,010	-0,435	-0,041	-2,373	0,018					
	Kılıçoğlu 2010	-0,046	0,099	0,010	-0,241	0,149	-0,459	0,646					
	Korkmaz 2014	-0,192	0,101	0,010	-0,389	0,005	-1,906	0,057					
	Kurşunoğlu Bakay Tannoğen 2010	-0,301	0,114	0,013	-0,525	-0,078	-2,647	0,008					
	Menep 2009	0,152	0,093	0,009	-0,030	0,334	1,638	0,102					
	Özkan 2010	-0,183	0,075	0,006	-0,330	-0,035	-2,432	0,015					
	Serdaroğlu 2013	-0,151	0,124	0,015	-0,395	0,093	-1,212	0,225					
	Sinan Şöhret Sağban 2012	0,017	0,072	0,005	-0,125	0,158	0,230	0,818					
	Sönmez 2016	0,077	0,143	0,020	-0,203	0,358	0,540	0,589					
	Uştu 2014	-0,028	0,075	0,006	-0,175	0,119	-0,378	0,705					
	Uysal 2014	-0,226	0,107	0,011	-0,435	-0,017	-2,123	0,034					
	Vurdu 2017	-1,119	0,130	0,017	-1,374	-0,863	-8,578	0,000					
Fixed		-0,123	0,023	0,001	-0,169	-0,077	-5,269	0,000					
Random		-0,153	0,053	0,003	-0,257	-0,049	-2,878	0,004					

Şekil 3. Cinsiyetin, öğretmenlerin örgütsel bağlılığının normatif bağlılık boyutu üzerindeki etkisini gösteren orman grafiği

İkinci alt probleme ilişkin bulgular

Medeni durumun, öğretmenlerin örgütsel bağlılığının duygusal bağlılık, devam bağlılığı ve normatif bağlılıkları üzerindeki etkisini ortaya çıkaran meta-analiz sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Etki modellerine göre meta-analiz çalışması sonuçlarının karşılaştırılması (Medeni Durum)

Örgütsel Bağlılık	Model	df	z	p	I ²	Q	Ki Kare tablo değeri	ES	Güven Aralığı	
									Alt Sınır	Üst Sınır
Duygusal Bağlılık	Sabit Etkiler Modeli	16	-3,801	0,000		25,135	26,296	-0,111	-0,169	-0,054
	Rastgele Etkiler Modeli	16	-3,268	0,001	36,345	25,135	26,296	-0,124	-0,198	-0,050
Devam Bağlılığı	Sabit Etkiler Modeli	15	-2,287	0,022		10,965	24,996	-0,069	-0,127	-0,010
	Rastgele Etkiler Modeli	15	-2,287	0,022	0,000	10,965	24,996	-0,069	-0,127	-0,010
Normatif Bağlılık	Sabit Etkiler Modeli	16	-3,727	0,000		14,593	26,296	-0,109	-0,167	-0,052
	Rastgele Etkiler Modeli	16	-3,727	0,000	0,000	14,593	26,296	-0,109	-0,167	-0,052

Medeni durumun, öğretmenlerin örgütsel bağlılığının duygusal bağlılık boyutu üzerindeki etkisini ortaya çıkaran meta-analiz sonuçları

Homojenlik testi sonucunda medeni durum değişkeni için örgütsel bağlılığın duygusal bağlılık boyutu için Q istatistiksel değeri 25,135 olarak hesaplanmıştır. Ki-kare tablosundan %95 anlamlılık düzeyinde 16 serbestlik derecesi ile kritik değer 26,296 olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada hesaplanan Q istatistiksel değeri (25,135), kritik değer olan 26,296 sınırdan küçüktür. Medeni durum değişkeni için örgütsel bağlılığın duygusal bağlılık boyutu için I² değerinin %36,345 olduğu görülmektedir. Bunun yanında p değeri (.001) p= .05'ten küçüktür. Tüm bu değerler (Q=25,135, p<.05, I² =36,345) etki büyüklükleri arasında düşük düzeyde de olsa heterojen bir dağılım olduğunu ve etki büyüklüklerinin yorumlanmasında rastgele etkiler modelinin kullanılması gerektiğini göstermektedir.

Medeni durum değişkeninin örgütsel bağlılığın duygusal bağlılık boyutunda çalışmaya dahil edilen 17 çalışmanın ortalama etki büyüklüğü hesaplandığında, % 95'lik güven aralığının -0,198 alt sınırı ile -0,050 üst sınırında ortalama etki büyüklüğü ES= -0,124 olarak medeni duruma göre örgütsel bağlılığın duygusal bağlılık boyutunda bekar öğretmenlerin evli öğretmenlere göre daha fazla duygusal bağlılık yaşadığı görülmüştür. Thalheimer ve Cook (2002) tarafından belirtilen düzey sınıflamasına göre, etki büyüklüğü değerinin önemsiz bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Medeni durum değişkenine göre hesaplanan etki değerlerine araştırma türü ve yılı değişkenlerinin ara değişken etkisi de incelenmiştir. Araştırma türü ara değişkenleri tez (n=16) ve makale (n=3) olarak iki gruba ayrılmıştır. Araştırma türü gruplarına ait etki büyüklükleri tez türündeki çalışmalar için -0,140, makaleler türündeki çalışmalar için -0,209 olarak hesaplanmıştır. Araştırma türü ara değişkeni için çalışmalar arası varyans istatistiksel olarak anlamlı değildir. Çalışmaların makale ya da tez olması medeni durum değişkenine göre öğretmenlerin örgütsel bağlılığın duygusal bağlılık boyutuna ilişkin etki büyüklüğünü değiştirmektedir.

Yayın yılı ara değişkenleri 2009 (n=2), 2010 (n=2), 2012 (n=4), 2014 (n=5), 2017 (n=2) olarak beş gruba ayrılmıştır. Ancak yayın sayısının azlığı nedeniyle 2013 ve 2016 yılında yapılan iki araştırma değerlendirmeye alınmamıştır. Yayın yılı kategorilerine ait etki büyüklükleri 2009 yılı için -0.90, 2010 yılı için -0.180, 2012 yılı için -0.210, 2014 yılı için -0.221, 2017 yılı için -0.038 olarak hesaplanmıştır. Yayın yılı ara değişkeni için çalışmalar arası varyans istatistiksel olarak anlamlı değildir. Çalışmaların farklı yıllarda yapılmış olması medeni durum değişkenine göre öğretmenlerin örgütsel bağlılığın duygusal bağlılık boyutuna ilişkin etki büyüklüğünü değiştirmemektedir.

Model	Study name	Statistics for each study							Hedges's g and 95% CI				
		Hedges's g	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-Value	p-Value	-2,00	-1,00	0,00	1,00	2,00
	Akgül 2014	-0,118	0,179	0,032	-0,469	0,233	-0,660	0,510					
	Akyol Atan Gökmen 2012	-0,331	0,129	0,017	-0,583	-0,079	-2,578	0,010					
	Aslan 2017	-0,042	0,090	0,008	-0,220	0,135	-0,470	0,638					
	Aydoğan 2010	-0,155	0,165	0,027	-0,478	0,167	-0,944	0,345					
	Coşkun 2012	0,059	0,116	0,014	-0,170	0,287	0,504	0,614					
	Gören 2012	-0,345	0,129	0,017	-0,597	-0,093	-2,682	0,007					
	Kaygısız 2012	-0,225	0,160	0,026	-0,539	0,088	-1,410	0,159					
	Korkmaz H. 2014	-0,156	0,117	0,014	-0,384	0,073	-1,335	0,182					
	Kormaz O. 2014	-0,006	0,106	0,011	-0,215	0,202	-0,057	0,955					
	Kuşunoğlu Bakay Tannoğan 2010	-0,206	0,153	0,023	-0,505	0,093	-1,352	0,176					
	Menep 2009	-0,090	0,098	0,010	-0,282	0,103	-0,915	0,360					
	Selçuklu 2013	0,064	0,124	0,015	-0,180	0,308	0,516	0,606					
	Sönmez 206	-0,092	0,151	0,023	-0,387	0,203	-0,610	0,542					
	Uştu 2014	-0,070	0,078	0,006	-0,222	0,082	-0,902	0,367					
	Uysal 2014	-0,755	0,192	0,037	-1,131	-0,380	-3,942	0,000					
	Vurdu 2017	-0,035	0,115	0,013	-0,259	0,190	-0,302	0,763					
	Yalçın 2009	-0,091	0,140	0,020	-0,365	0,183	-0,650	0,516					
Fixed		-0,111	0,029	0,001	-0,169	-0,054	-3,801	0,000					
Random		-0,124	0,038	0,001	-0,198	-0,050	-3,268	0,001					

Şekil 4. Medeni durumun, öğretmenlerin örgütsel bağlılığının duygusal bağlılık boyutu üzerindeki etkisini gösteren orman grafiği

Medeni durumun, öğretmenlerin örgütsel bağlılığının devam bağlılığı boyutu üzerindeki etkisini ortaya çıkaran meta-analiz sonuçları

Homojenlik testi sonucunda medeni durum değişkeni için örgütsel bağlılığın devam bağlılığı boyutu için Q istatistiksel değeri 10,965 olarak hesaplanmıştır. Ki-kare tablosundan %95 anlamlılık düzeyinde 15 serbestlik derecesi ile kritik değer 24,996 olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada hesaplanan Q istatistiksel değeri (10,965), kritik değer olan 24,996'tan küçüktür. Medeni durum değişkeni için örgütsel bağlılığın devam bağlılığı boyutu için I^2 değerinin %0,00 olduğu görülmektedir. Bunun yanında p değeri (.022) $p = .05$ 'ten küçüktür. Tüm bu değerler ($Q=27,587$, $p < .05$, $I^2 = 0,000$) homojenliğe işaret etmektedir. Etki büyüklüklerinin yorumlanmasında sabit etkiler modelinin kullanılması uygundur.

Medeni durum değişkeninin örgütsel bağlılığın devam bağlılığı boyutunda araştırmaya dahil edilen 16 çalışmanın ortalama etki büyüklüğü hesaplandığında, % 95'lik güven aralığının -0,127 alt sınırı ile -0,010 üst sınırında ortalama etki büyüklüğü $ES = -0,069$ olarak medeni duruma göre örgütsel bağlılığın devam bağlılığı boyutunda bekar öğretmenlerin evli öğretmenlere göre daha fazla devam bağlılığı yaşadığı görülmüştür. Thalheimer ve Cook (2002) tarafından belirtilen düzey sınıflamasına göre, etki büyüklüğü değerinin önemsiz bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Model	Study name	Statistics for each study							Hedges's g and 95% CI				
		Hedges's g	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-Value	p-Value	-1,00	-0,50	0,00	0,50	1,00
	Akgül 2014	-0,005	0,179	0,032	-0,355	0,346	-0,027	0,978					
	Akyol Atan Gökmen 2012	-0,049	0,128	0,016	-0,299	0,202	-0,380	0,704					
	Aslan 2017	-0,170	0,091	0,008	-0,347	0,007	-1,877	0,060					
	Aydoğan 2010	-0,238	0,165	0,027	-0,562	0,085	-1,446	0,148					
	Coşkun 2012	0,042	0,116	0,014	-0,186	0,270	0,363	0,717					
	Gören 2012	-0,092	0,128	0,016	-0,344	0,159	-0,720	0,472					
	Kaygısız 2012	-0,104	0,160	0,026	-0,417	0,209	-0,652	0,515					
	Korkmaz H. 2014	-0,007	0,116	0,014	-0,235	0,222	-0,057	0,955					
	Kormaz O. 2014	-0,008	0,106	0,011	-0,217	0,201	-0,075	0,940					
	Kuşunoğlu Bakay Tannoğan 2010	-0,203	0,153	0,023	-0,501	0,096	-1,328	0,184					
	Menep 2009	-0,059	0,098	0,010	-0,251	0,134	-0,600	0,549					
	Selçuklu 2013	0,250	0,125	0,016	0,005	0,494	1,999	0,046					
	Sönmez 206	-0,203	0,151	0,023	-0,499	0,092	-1,348	0,178					
	Uştu 2014	-0,059	0,078	0,006	-0,211	0,094	-0,754	0,451					
	Uysal 2014	-0,357	0,190	0,036	-0,730	0,016	-1,878	0,060					
	Vurdu 2017	-0,112	0,115	0,013	-0,337	0,113	-0,979	0,327					
Fixed		-0,069	0,030	0,001	-0,127	-0,010	-2,287	0,022					
Random		-0,069	0,030	0,001	-0,127	-0,010	-2,287	0,022					

Şekil 5. Medeni durumun, öğretmenlerin örgütsel bağlılığının devam bağlılığı boyutu üzerindeki etkisini gösteren orman grafiği

Medeni durumun, öğretmenlerin örgütsel bağlılığının normatif bağlılık boyutu üzerindeki etkisini ortaya çıkaran meta-analiz sonuçları

Homojenlik testi sonucunda medeni durum değişkeni için örgütsel bağlılığın normatif bağlılık boyutu için Q istatistiksel değeri 14,593 olarak hesaplanmıştır. Ki-kare tablosundan %95 anlamlılık düzeyinde 16 serbestlik derecesi ile kritik değer 26,296 olarak kabul edilmektedir. Bu araştırmada hesaplanan Q istatistiksel değeri (14,593), kritik değer olan 24,996'dan küçüktür. Medeni durum değişkeni için örgütsel bağlılığın devam bağlılığı boyutu için I^2 değerinin %0,00 olduğu görülmektedir. Bunun yanında p değeri (.000) $p = .05$ 'ten küçüktür. Tüm bu değerler ($Q=14,593$, $p < .05$, $I^2 = 0,000$) homojenliğe işaret etmektedir. Etki büyüklüklerinin yorumlanmasında sabit etkiler modelinin kullanılması uygundur.

Medeni durum değişkeninin örgütsel bağlılığın normatif bağlılık boyutunda araştırmaya dahil edilen 17 çalışmanın ortalama etki büyüklüğü hesaplandığında, % 95'lik güven aralığının -0,167 alt sınırı ile -0,052 üst sınırında ortalama etki büyüklüğü $ES = -0,109$ olarak medeni duruma göre örgütsel bağlılığın normatif bağlılık boyutunda bekar öğretmenlerin evli öğretmenlere göre daha fazla normatif bağlılık yaşadığı görülmüştür. Thalheimer ve Cook (2002) tarafından belirtilen düzey sınıflamasına göre, etki büyüklüğü değerinin önemsiz bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Model	Study name	Statistics for each study							Hedges's g and 95% CI				
		Hedges's g	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-Value	p-Value	-1,00	-0,50	0,00	0,50	1,00
	Akgül 2014	-0,104	0,179	0,032	-0,455	0,246	-0,583	0,560					
	Akyol Atan Gökmen 2012	-0,222	0,128	0,016	-0,473	0,030	-1,729	0,084					
	Aslan 2017	-0,095	0,090	0,008	-0,273	0,082	-1,055	0,292					
	Aydoğan 2010	-0,130	0,165	0,027	-0,452	0,193	-0,788	0,431					
	Coşkun 2012	0,153	0,117	0,014	-0,076	0,381	1,312	0,189					
	Gören 2012	-0,087	0,128	0,016	-0,339	0,164	-0,682	0,495					
	Kaygısız 2012	-0,036	0,160	0,026	-0,349	0,277	-0,226	0,821					
	Korkmaz H. 2014	-0,095	0,117	0,014	-0,324	0,133	-0,818	0,414					
	Kormaz O. 2014	-0,086	0,106	0,011	-0,295	0,122	-0,811	0,418					
	Kurşunoğlu Bakay Tannioğen 2010	-0,364	0,153	0,023	-0,663	-0,064	-2,377	0,017					
	Menep 2009	-0,118	0,098	0,010	-0,311	0,074	-1,205	0,228					
	Selçuklu 2013	0,055	0,124	0,015	-0,189	0,298	0,440	0,660					
	Sönmez 206	-0,202	0,151	0,023	-0,498	0,094	-1,340	0,180					
	Uştu 2014	-0,148	0,078	0,006	-0,300	0,004	-1,904	0,057					
	Uysal 2014	-0,128	0,190	0,036	-0,500	0,244	-0,675	0,500					
	Vurdu 2017	-0,298	0,115	0,013	-0,524	-0,072	-2,585	0,010					
	Yalçın 2009	-0,001	0,140	0,020	-0,275	0,272	-0,010	0,992					
Fixed		-0,109	0,029	0,001	-0,167	-0,052	-3,727	0,000					
Random		-0,109	0,029	0,001	-0,167	-0,052	-3,727	0,000					

Şekil 6. Medeni durumun, öğretmenlerin örgütsel bağlılığının normatif bağlılık boyutu üzerindeki etkisini gösteren orman grafiği

Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular

Branşın, öğretmenlerin örgütsel bağlılığının duygusal bağlılık, devam bağlılığı ve normatif bağlılıkları üzerindeki etkisini ortaya çıkaran meta-analiz sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Etki modellerine göre meta-analiz çalışması sonuçlarının karşılaştırılması (Branş)

Örgütsel Bağlılık	Model	df	z	p	I^2	Q	Ki Kare tablo değeri	ES	Güven Aralığı	
									Alt Sınır	Üst Sınır
Duygusal Bağlılık	Sabit Etkiler Modeli	6	-4,386	0,000		17,035	12,592	-0,173	-0,251	-0,096
	Rastgele Etkiler Modeli	6	-2,839	0,005	64,779	17,035	12,592	-0,197	-0,333	-0,061
Devam Bağlılığı	Sabit Etkiler Modeli	6	-1,859	0,063		7,276	12,592	-0,073	-0,151	-0,004
	Rastgele Etkiler Modeli	6	-1,822	0,068	17,533	7,276	12,592	-0,081	-0,168	-0,006
Normatif Bağlılık	Sabit Etkiler Modeli	6	-4,748	0,000		20,623	12,592	-0,188	-0,266	-0,110
	Rastgele Etkiler Modeli	6	-2,653	0,008	70,906	20,623	12,592	-0,202	-0,352	-0,053

Branşın, öğretmenlerin örgütsel bağlılığının duygusal bağlılık boyutu üzerindeki etkisini ortaya çıkaran meta-analiz sonuçları

Homojenlik testi sonucunda branş değişkeni için örgütsel bağlılığın duygusal bağlılık boyutu için Q istatistiksel değeri 17,035 olarak hesaplanmıştır. Ki-kare tablosundan %95 anlamlılık düzeyinde 6 serbestlik derecesi ile kritik değer 12,592 olarak kabul edilmektedir. Bu araştırmada hesaplanan Q istatistiksel değeri (17,035), kritik değer olan 12,592'den büyüktür. Branş değişkeni için örgütsel bağlılığın duygusal bağlılık boyutu için I^2 değerinin %64,779 olduğu görülmektedir. Bunun yanında p değeri (.005) $p = .05$ 'ten küçüktür. Tüm bu değerler ($Q=17,035$, $p < .05$, $I^2 = 64,779$) etki büyüklükleri arasında heterojen bir dağılım olduğunu ve etki büyüklüklerinin yorumlanmasında rastgele etkiler modelinin kullanıl-

ması gerektiğini göstermektedir.

Branş değişkeninin örgütsel bağlılığın duygusal bağlılık boyutunda araştırmaya dahil edilen 7 çalışmanın ortalama etki büyüklüğü hesaplandığında, % 95'lik güven aralığının -0,333 alt sınırı ile -0,061 üst sınırında ortalama etki büyüklüğü ES= -0,197 olarak branşa göre örgütsel bağlılığın duygusal bağlılık boyutunda sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerine göre daha fazla duygusal bağlılık yaşadığı görülmüştür. Thalheimer ve Cook (2002) tarafından belirtilen düzey sınıflamasına göre, etki büyüklüğü değerinin önemsiz bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Branş değişkenine göre hesaplanan etki değerlerine araştırma türü ara değişken olarak alınmazken araştırma yılı ara değişken etkisi de incelenmiştir. Araştırma türünde makale türü sayısının azlığı buna neden olarak gösterilebilir. Yayın yılı ara değişkenleri 2009 (n=2), 2010 (n=2), 2012 (n=2) olarak üç gruba ayrılmıştır. Ancak yayın sayısının azlığı nedeniyle 2017 yılında yapılan bir araştırma değerlendirmeye alınmamıştır. Yayın yılı kategorilerine ait etki büyüklükleri 2009 yılı için -0.306, 2010 yılı için -0.102, 2012 yılı için -0.208 olarak hesaplanmıştır. Yayın yılı ara değişkeni için çalışmalar arası varyans istatistiksel olarak anlamlı değildir. Çalışmaların farklı yıllarda yapılmış olması branş değişkenine göre öğretmenlerin örgütsel bağlılığın duygusal bağlılık boyutuna ilişkin etki büyüklüğünü değiştirmemektedir.

Model	Statistics for each study		Statistics for each study							Hedges's g and 95% CI				
	Hedges's g	Study name	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-Value	p-Value	-1,00	-0,50	0,00	0,50	1,00	
	-0,251	Kaygısız	0,114	0,013	-0,475	-0,027	-2,196	0,028						
	-0,165	Coşkun	0,116	0,014	-0,393	0,063	-1,418	0,156						
	-0,078	Başıyigit	0,111	0,012	-0,296	0,140	-0,700	0,484						
	-0,435	Menep	0,094	0,009	-0,620	-0,249	-4,602	0,000						
	0,026	Özkan 2010	0,074	0,006	-0,119	0,172	0,353	0,724						
	-0,332	Vurdu 2017	0,192	0,037	-0,708	0,045	-1,727	0,084						
	-0,230	Kurşunoğlu	0,107	0,011	-0,440	-0,021	-2,158	0,031						
Fixed	-0,173		0,040	0,002	-0,251	-0,096	-4,386	0,000						
Random	-0,197		0,069	0,005	-0,333	-0,061	-2,839	0,005						

Şekil 7. Branşın, öğretmenlerin örgütsel bağlılığının duygusal bağlılık boyutu üzerindeki etkisini gösteren orman grafiği

Branşın, öğretmenlerin örgütsel bağlılığının devam bağlılığı boyutu üzerindeki etkisini ortaya çıkaran meta-analiz sonuçları

Homojenlik testi sonucunda branş değişkeni için örgütsel bağlılığın devam bağlılığı boyutu için Q istatistiksel değeri 7,276 olarak hesaplanmıştır. Ki-kare tablosundan %95 anlamlılık düzeyinde 6 serbestlik derecesi ile kritik değer 12,592 olarak kabul edilmektedir. Bu araştırmada hesaplanan Q istatistiksel değeri (7,276), kritik değer olan 12,592'den küçüktür. Branş değişkeni için örgütsel bağlılığın devam bağlılığı boyutu için I^2 değerinin %17,533 olduğu görülmektedir. Bunun yanında p değeri (.068) $p = .05$ 'ten büyüktür. Tüm bu değerler ($Q=7,276$, $p>.05$, $I^2 =17,533$) homojenliğe işaret etmektedir. Etki büyüklüklerinin yorumlanmasında sabit etkiler modelinin kullanılması uygundur.

Branş değişkeninin örgütsel bağlılığın devam bağlılığı boyutunda araştırmaya dahil edilen 7 çalışmanın ortalama etki büyüklüğü hesaplandığında, % 95'lik güven aralığının -0,151 alt sınırı ile -0,004 üst sınırında ortalama etki büyüklüğü ES= -0,073 olarak branşa göre örgütsel bağlılığın devam bağlılığı boyutunda sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerine göre daha fazla devam bağlılığı yaşadığı görülmüştür. Thalheimer ve Cook (2002) tarafından belirtilen düzey sınıflamasına göre, etki büyüklüğü değerinin önemsiz bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Model	Study name	Statistics for each study							Hedges's g and 95% CI				
		Hedges's g	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-Value	p-Value	-1,00	-0,50	0,00	0,50	1,00
	Kaygısız 2012	-0,164	0,114	0,013	-0,388	0,059	-1,443	0,149					
	Coşkun 2012	-0,147	0,116	0,014	-0,375	0,082	-1,258	0,208					
	Başıyigit 2009	-0,080	0,111	0,012	-0,299	0,138	-0,721	0,471					
	Menep 2009	-0,001	0,093	0,009	-0,184	0,182	-0,010	0,992					
	Özkan 2010	0,050	0,074	0,006	-0,096	0,195	0,670	0,503					
	Vurdu 2017	-0,158	0,192	0,037	-0,534	0,218	-0,825	0,410					
	Kurşunoğlu Bakay Tanrıoğen 2010	-0,249	0,107	0,011	-0,458	-0,039	-2,328	0,020					
Fixed		-0,073	0,039	0,002	-0,151	0,004	-1,859	0,063					
Random		-0,081	0,044	0,002	-0,168	0,006	-1,822	0,068					

Şekil 8. Branşın, öğretmenlerin örgütsel bağlılığının devam bağlılığı boyutu üzerindeki etkisini gösteren orman grafiği

Branşın, öğretmenlerin örgütsel bağlılığının normatif bağlılık boyutu üzerindeki etkisini ortaya çıkaran meta-analiz sonuçları

Homojenlik testi sonuçları kritik değerden düşük çıktığı için sabit etkiler modeli değerlendirilmiştir. Homojenlik testi sonucunda branş değişkeni için örgütsel bağlılığın normatif bağlılık boyutu için Q istatistiksel değeri 20,623 olarak hesaplanmıştır. Ki-kare tablosundan %95 anlamlılık düzeyinde 6 serbestlik derecesi ile kritik değer 12,592 olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada hesaplanan Q istatistiksel değeri (20,623), kritik değer olan 12,592'den büyüktür. Branş değişkeni için örgütsel bağlılığın normatif bağlılık boyutu için I^2 değerinin %70,906 olduğu görülmektedir. Bunun yanında p değeri (.023) $p = .05$ 'ten küçüktür. Tüm bu değerler ($Q=20,623$, $p < .05$, $I^2 = 70,906$) etki büyüklükleri arasında heterojen bir dağılım olduğunu ve etki büyüklüklerinin yorumlanmasında rastgele etkiler modelinin kullanılması gerektiğini göstermektedir.

Branş değişkeninin örgütsel bağlılığın normatif bağlılık boyutunda araştırmaya dahil edilen 7 çalışmanın ortalama etki büyüklüğü hesaplandığında, % 95'lik güven aralığının -0,352 alt sınırı ile -0,053 üst sınırında ortalama etki büyüklüğü $ES = -0,202$ olarak branşa göre örgütsel bağlılığın devam bağlılığı boyutunda sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerine göre daha fazla normatif bağlılık yaşadığı görülmüştür. Thalheimer ve Cook (2002) tarafından belirtilen düzey sınıflamasına göre, etki büyüklüğü değerinin önemsiz bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Branş değişkenine göre hesaplanan etki değerlerine araştırma türü ara değişken olarak alınmazken araştırma yılı ara değişken etkisi de incelenmiştir. Araştırma türünde makale türü sayısının azlığı buna neden olarak gösterilebilir. Yayın yılı ara değişkenleri 2009 (n=2), 2010 (n=2), 2012 (n=2) olarak üç gruba ayrılmıştır. Ancak yayın sayısının azlığı nedeniyle 2017 yılında yapılan bir araştırma değerlendirmeye alınmamıştır. Yayın yılı kategorilerine ait etki büyüklükleri 2009 yılı için -0.267, 2010 yılı için -0.160, 2012 yılı için -0.227 olarak hesaplanmıştır. Yayın yılı ara değişkeni için çalışmalar arası varyans istatistiksel olarak anlamlı değildir. Çalışmaların farklı yıllarda yapılmış olması branş değişkenine göre öğretmenlerin örgütsel bağlılığın normatif bağlılık boyutuna ilişkin etki büyüklüğünü değiştirmemektedir.

Model	Study name	Statistics for each study								Hedges's g and 95% CI				
		Hedges's g	Standard error	Variance	Lower limit	Upper limit	Z-Value	p-Value	-1,00	-0,50	0,00	0,50	1,00	
	Kaygısız 2012	-0,236	0,114	0,013	-0,460	-0,012	-2,068	0,039						
	Coşkun 2012	-0,219	0,117	0,014	-0,447	0,010	-1,874	0,061						
	Başıyigit 2009	-0,065	0,111	0,012	-0,283	0,153	-0,584	0,559						
	Menep 2009	-0,469	0,095	0,009	-0,654	-0,283	-4,957	0,000						
	Özkan 2010	0,022	0,074	0,006	-0,124	0,167	0,290	0,772						
	Vurdu 2017	-0,081	0,192	0,037	-0,457	0,295	-0,423	0,672						
	Kurşunoğlu Bakay Tanınoğlu 2010	-0,342	0,107	0,011	-0,552	-0,132	-3,194	0,001						
Fixed		-0,188	0,040	0,002	-0,266	-0,110	-4,748	0,000						
Random		-0,202	0,076	0,006	-0,352	-0,053	-2,653	0,008						

Şekil 9. Branşın, öğretmenlerin örgütsel bağlılığının normatif bağlılık boyutu üzerindeki etkisini gösteren orman grafiği

4. Sonuçlar

Cinsiyet, medeni durum ve branş değişkenlerinin öğretmenlerin örgütsel bağlılıkları üzerindeki etkisini ortaya koymayı amaçlayan bu meta analizde dahil etme kriterlerini karşılayan 23 çalışma incelenmiştir. Araştırma sonuçları; cinsiyet, medeni durum ve branş değişkenleri için örgütsel bağlılığın tüm alt boyutlarında ortalama etki büyüklüğü değerinin, Thalheimer ve Cook (2002) sınıflandırmasına göre önemsiz düzeyde olduğunu göstermektedir. Her bir değişken için örgütsel bağlılığın tüm alt boyutları için elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

Araştırmada, cinsiyet değişkeni açısından örgütsel bağlılığın alt boyutlarında sabit ve rastgele etkiler modeline göre yapılan meta-analiz doğrultusunda ortalama etki büyüklüğü duygusal bağlılık alt boyutu için -0,114, devam bağlılığı alt boyutu -0,072, normatif bağlılık alt boyutu için -0,153 olarak bulunmuştur. Tüm alt boyutlar için ortalama etki büyüklüğü değerinin, Thalheimer ve Cook (2002) sınıflandırmasına göre önemsiz düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bulgular erkeklerin kadınlara göre örgütlerine daha fazla bağlandıkları şeklinde yorumlanabilir. Alan yazın incelendiğinde bazı meta-analiz çalışmalarının da aynı sonucu ortaya koyduğu söylenebilir (Aydın, Sarier ve Uysal, 2011; Aven, Parker ve McEnvoy, 1993). Meta analize dâhil edilen ve cinsiyet değişkeni için örgütsel bağlılığın tüm alt boyutlarına göre fark bulunan araştırmaların üçü dışında (Menep; 2009; Yörük ve Sağban, 2012; Sönmez, 2016) tümünde (Akgül, 2014; Aslan, 2017; Aydoğan, 2010; Başyigit, 2009; Coşkun, 2012; Gören, 2012; Karaköse, 2012; Kılıçoğlu, 2010; Korkmaz, 2014; Kurşunoğlu vd., 2010; Özkan, 2010; Serdaroğlu, 2013; Uştü, 2014; Uysal, 2014; Vurdu, 2017; Yalçın, 2009) erkek öğretmenlerde kadın öğretmenlere göre daha fazla duygusal bağlılık olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Kadınların kimliklerinin ve tatminlerinin odak noktasında aile rolleri vardır. Bu bağlamda iş rolleri onlar için annelik rollerinden geri plandadır.

Fakat erkekler için bu durumun tersi söz konusudur. Kadınlarda işe devamsızlık ve işi bırakma olgularına daha çok rastlanılmaktadır (Aven ve ark., 1993). Bu çalışmada analiz sonucu ortaya çıkan önemli ara değişkenler de dikkate alınmıştır. Analiz sonucunda araştırma türü ve yılı ara değişkenlerinin cinsiyet değişkeni açısından öğretmenlerin örgütsel bağlılığı alt boyutlarından duygusal bağlılıklarını ve normatif bağlılıklarını etkilemediği belirlenmiştir.

Araştırmada, medeni durum değişkeni açısından örgütsel bağlılığın alt boyutlarında sabit ve rastgele etkiler modeline göre yapılan meta-analiz doğrultusunda ortalama etki büyüklüğü duygusal bağlılık alt boyutu için -0,111, devam bağlılığı alt boyutu -0,069, normatif bağlılık alt boyutu için -0,109 olarak bulunmuştur. Tüm alt boyutlar için ortalama etki büyüklüğü değerinin, Thalheimer ve Cook (2002) sınıflandırmasına göre önemsiz düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bulgu bekar öğretmenlerin evli öğretmenlere göre örgütlerine daha fazla bağlandıkları şeklinde yorumlanabilir. Alan yazın incelendiğinde medeni durum değişkeni açısından örgütsel bağlılığı inceleyen bir meta-analiz çalışmasına rastlanmamıştır. Meta analize dâhil edilen ve medeni durum değişkeni için örgütsel bağlılığın duygusal alt boyutuna göre fark bulunan araştırmaların ikisi dışında (Coşkun, 2012; Selçuklu, 2013) tümünde (Akgül, 2014; Akyol vd., 2012; Aslan, 2017; Aydoğan, 2010; Gören, 2012; Kaygısız, 2012; Korkmaz, 2014; Korkmaz, 2014; Kurşunoğlu, 2010; Menep, 2009; Sönmez, 2016; Uştü, 2014; Uysal, 2014; Vurdu, 2017; Yalçın, 2009) bekar öğretmenlerin evli öğretmenlere göre örgütlerine daha fazla bağlı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Meta analize dâhil edilen ve medeni durum değişkeni için örgütsel bağlılığın devam bağlılığı ve normatif bağlılık alt boyutlarına göre fark bulunan araştırmaların biri dışında (Coşkun, 2012) tümünde (Akgül, 2014; Akyol vd., 2012; Aslan, 2017; Aydoğan, 2010; Gören, 2012; Kaygısız, 2012; Korkmaz, 2014; Korkmaz, 2014; Kurşunoğlu, 2010; Menep, 2009; Selçuklu, 2013; Sönmez, 2016; Uştü, 2014; Uysal, 2014; Vurdu, 2017; Yalçın, 2009) bekar öğretmenlerin evli öğretmenlere göre örgütlerine daha fazla bağlı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada analiz sonucu ortaya çıkan önemli ara değişkenler de dikkate alınmıştır. Analiz sonucunda araştırma türü ve yılı ara değişkenlerinin medeni durum değişkeni açısından öğretmenlerin örgütsel bağlılığı alt boyutlarından duygusal bağlılığını etkilemediği belirlenmiştir.

Araştırmada, branş değişkeni açısından örgütsel bağlılığın alt boyutlarında sabit ve rastgele etkiler modeline göre yapılan meta-analiz doğrultusunda ortalama etki büyüklüğü duygusal bağlılık alt boyutu için -0,197, devam bağlılığı alt boyutu -0,073, normatif bağlılık alt boyutu için -0,202 olarak bulunmuştur. Tüm alt boyutlar için ortalama etki büyüklüğü değerinin, Thalheimer ve Cook (2002) sınıflandırmasına göre önemsiz düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bulgu sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerine oranla örgütlerine daha fazla bağlandıkları şeklinde yorumlanabilir. Alan yazın incelendiğinde branş değişkeni açısından örgütsel bağlılığı inceleyen bir meta-analiz çalışmasına rastlanmamıştır. Alan yazın incelendiğinde bazı meta-analiz çalışmalarının da aynı sonucu ortaya koyduğu söylenebilir (Aydın, Sarier ve Uysal, 2011; Aven, Parker ve McEnvoy, 1993). Meta analize dâhil edilen ve branş değişkeni için örgütsel bağlılığın tüm alt boyutlarına göre fark bulunan araştırmaların biri dışında (Özkan, 2010) tümünde (Başyigit, 2009; Coşkun, 2012; Kaygısız, 2012; Kurşunoğlu, 2010; Menep, 2009; Vurdu, 2017) sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerine göre örgütlerine daha fazla bağlı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada analiz sonucu ortaya çıkan önemli ara değişkenler de dikkate alınmıştır. Analiz sonucunda araştırma türü ve yılı ara değişkenlerinin branş değişkeni açısından öğretmenlerin örgütsel bağlılığının duygusal bağlılığını etkilemediği belirlenmiştir.

Araştırmanın önerileri ve sınırlılıkları şu şekildedir:

Çalışmanın sınırlılıklarından biri, birincil çalışmalardan elde edilen verilerin sadece tarama çalışmalarına dayanıyor olmasıdır. Öğretmenlerin örgütsel bağlılıkları nitel araştırma yöntemleri kullanılarak derinlemesine anlaşılabilir. Ayrıca örgütsel bağlılık araştırmalarının büyük çoğunluğunun korelasyonel araştırmalardan meydana gelmesi de potansiyel yöntem yanlılığının olabileceğini göstermektedir.

Çalışmanın sınırlılıklarından bir diğeri, tüm birincil çalışmalara ulaşmanın bu çalışmada pek mümkün olmamasıdır. YÖK Tez Merkezi veri tabanında erişim izni verilmeyen çalışmalar kapsam dışında kaldı. Ayrıca Türkiye’de tam olarak akademik makalelerin indekslendiği bir veri tabanı bulunmamaktadır. Ulakbim veya diğer veri tabanlarında 2004 öncesine ait araştırmalara tam olarak yer verilmemiş olmasından sınırlı çalışmalara ulaşıldı.

Bunun yanında meta-analiz sonuçlarının yayın yanlılığından etkilendiği yukarıda belirtilmişti. Dinçer (2014) rastgele veya ciddi bir hakem değerlendirmesine tabi tutulmamış çalışmaların (bildiri, rapor vb.) analize alınması yayın yanlılığına neden olacağını vurgularken. Bazı araştırmacılar meta-analizde dosya çekmecesi probleminin olduğunu savunur. Yani sadece yayınlanmış araştırmalara güvenmek yayın yanlılığına neden olabilecektir (Rosenthal, 1979). Bu çalışmada araştırmacılar alan yazındaki bu farklı bakış açılarının farkındadır ve sempozyum, kongre, vb. bilimsel etkinliklerde sunulan bildirelere yer vermemeyi tercih etmişlerdir. Bu bir sınırlılık olarak düşünülebilir.

Meta-analizi sadece 2009-2017 yılları arasında Türkiye’de yapılmış araştırmaların oluşturması da bir diğer sınırlılık

olarak gösterilebilir.

Araştırma kapsamında şu öneriler sunulmuştur:

- Yayın yılı aralığı daha geniş tutularak, yurt dışında yapılan birincil araştırmalar meta analize dâhil edilerek meta-analiz yapılabilir.
- Yapılan çalışmada cinsiyet, medeni durum, branş değişkenlerinin örgütsel bağlılığa etkisi incelenmiştir. Araştırmacılar diğer bağımsız değişkenlerin de örgütsel bağlılığa etkilerini inceleyebilirler.
- Çalışmada öğretmenlerin örgütsel bağlılığına cinsiyetin etkisinin önemsiz düzeyde olduğu ve erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre daha fazla örgütsel bağlılık yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacılar bu durumun nedenlerine ilişkin derinlemesine analiz içeren çalışmalar yapabilirler. Böylece eğitim paydaşlarına öğretmenlerin örgütsel bağlılıklarını artırmaya yönelik yapılacak çalışmalarda vizyon oluşur.
- Çalışmada öğretmenlerin örgütsel bağlılığına medeni durum etkisinin önemsiz düzeyde ve bekar öğretmenlerin evli öğretmenlere göre daha fazla örgütsel bağlılık yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacılar bu durumun nedenlerine ilişkin derinlemesine analiz içeren çalışmalar yapılabilirler. Böylece eğitim paydaşlarına öğretmenlerin örgütsel bağlılıklarını artırmaya yönelik yapılacak çalışmalarda vizyon oluşur.
- Çalışmada öğretmenlerin örgütsel bağlılığına branşın etkisinin önemsiz düzeyde olduğu ve sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerine göre daha fazla örgütsel bağlılık yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacılar bu durumun nedenlerine ilişkin derinlemesine analiz içeren çalışmalar yapabilirler. Böylece eğitim paydaşlarına öğretmenlerin örgütsel bağlılıklarını artırmaya yönelik yapılacak çalışmalarda vizyon oluşur.
- Araştırmacıların ürettikleri birincil araştırmalarda daha sonra meta analizlerinin yapılacak gibi duyarlı davranarak gerekli istatistikleri raporlamaları gereklidir.
- İlgililer, Yükseköğretim Kurumu Tez Merkezi Veri Tabanında erişim izni olmayan tezlerin meta-analiz çalışmalarına engel teşkil etmemesi için çözüm üretmelidir. Ayrıca Türkiye’de tam olarak akademik makalelerin indekslendiği bir veri tabanı oluşturulmalıdır.

5. Kaynakça

- Acar, T. (2015). Bilimsel Araştırma Yöntemlerinden Nitel ve Nicel Araştırma Retoriğine. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 1(1), 10–16.
- *Akgül, Z. (2014). *Örgütsel bağlılık ve tükenmişlik arasındaki ilişkinin matematik öğretmenlerinin algılarına göre incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- *Akyol, P., Atan, T., & Gökmen, B. (2012). Beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin örgütsel bağlılık düzeylerinin incelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 38-45.
- Allen, N. & Meyer, J. (1990). The measurement and antecedents of affective, continuance, and normative commitment to the organization. *The Journal Of Occupational Psychology*, 63(1), 1-18.
- *Aslan, İ. (2017). *Öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye algıları ile örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.
- Aven, F. F., Parker, B., & Mcenvoy, G. M. (1993). Gender and attitudinal commitment to organizations: a meta analysis. *Journal Of Applied Psychology*, 26(1), 63-73.
- Aydın, A., Sarier, Y., & Uysal, S. (2011). The effect of gender on organizational commitment of teachers: a meta analytic analysis. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 11(2), 628-632.
- *Aydoğan, S. E. (2010). *Resmi liselerde çalışan öğretmenlerin örgütsel bağlılık düzeyleri*. (Yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- *Başyigit, F. (2009). *Öğretmenlerin karar alma sürecine katılım düzeylerinin örgütsel bağlılık düzeyleri ile ilişkisi*. (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Billingsley, B. S., & Cross, L. H. (1992). Predictors of commitment, job satisfaction, and intent to stay in teaching: A comparison of general and special educators. *The Journal of Special Education*, 25(4), 453-471.
- Borenstein, M., Hedges, L. V., Higgins, J. P. T., & Rothstein, H. R. (2009). *Introduction to meta-analysis*. West Sussex, UK: John Wiley & Sons, Ltd.
- Büyüköztürk, S., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, S., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel Arastırma Yöntemleri* (18. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Caught, K. & Shadur. (2000). The measurement artifact in the organizational commitment questionnaire. *Psychological Reports*, 87(3), 777-788.
- Chalmers, I., Hedges, L. V., & Cooper, H. (2002). A brief history of research synthesis. *Evaluation & The Health Professions*, 25(1), 12-37.
- *Coşkun, E., (2012). *Okul yöneticilerinin etkililiği ile öğretmenlerin örgütsel bağlılığı arasındaki ilişki (İstanbul-Bağcılar örneği)*. (Yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Culver, S. M., Wolfle, L. M., & Cross, L. H. (1990). Testing a model of teacher satisfaction for blacks and whites. *American Educational Research Journal*, 27(2), 323-349.
- Diñçer, S. (2014). Eğitim bilimlerinde uygulamalı meta-analiz. *Pegem Atf İndeksi*, 2014(1), 1-133.
- Ebmeier, H. (2003). How supervision influences teacher efficacy and commitment: An investigation of a path model. *Journal of Curriculum and Supervision*, 18(2), 110-141.
- Eisenberger, R., Karagonlar, G., Stinglhamber, F., Neves, P., Becker, T. E., Gonzalez-Morales, M. G., & Steiger-Mueller, M. (2010). Leader-member exchange and affective organizational commitment: the contribution of supervisor's organizational embodiment. *Journal of Applied Psychology*, 95(6), 1085.
- Erkuş, A. (2009). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Firestone, W. A., & Pennell, J. R. (1993). Teacher commitment, working conditions, and differential incentive policies. *Review of Educational Research*, 63(4), 489-525.
- Firestone, W. A., & Rosenblum, S. (1988). Building commitment in urban high schools. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 10(4), 285-299.
- Fresko, B., Kfir, D., & Nasser, F. (1997). Predicting teacher commitment. *Teaching and Teacher Education*, 13(4), 429-438.
- Gedik, A., & Üstüner, M. (2017). Eğitim Öğütlerinde Örgütsel Bağlılık ve İş Doyumu İlişkisi: Bir Meta-Analiz Çalışması. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 41-57.
- Glass, G. V. (2006). Meta-analysis: The quantitative synthesis of research findings. In J. L. Green, P. B. Elmore & G. Camilli (Eds.), *Handbook of Complementary Methods in Education Research*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- *Gören, T. (2012). *İlköğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin örgütsel bağlılık düzeyleri (Aydın ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). Adanan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Hedges L. & Olkin I. (1985) *Statistical methods for meta-analysis*. San Diego, CA: Academic Press.
- Hedges, L. V., & Vevea, J. L. (1998). Fixed-and random-effects models in meta-analysis. *Psychological Methods*, 3(4), 486-504.
- Huedo-Medina, T. B., Sánchez-Meca, J., Marín-Martínez, F., & Botella, J. (2006). Assessing heterogeneity in meta-analysis: Q statistic or I² index?. *Psychological methods*, 11(2), 193.
- Hunter, J. E., & Schmidt, F. L. (2004). *Methods of meta-analysis: Correcting error and bias in research findings*. California: Sage Publications.
- *Karaköse, B. (2012). *Rehberlik ve araştırma merkezlerinde çalışan personelin örgütsel bağlılık ve çalışma yaşamı kaliteleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- *Kaygısız, A. G. (2012). *İlköğretim öğretmenlerinin örgütsel bağlılık düzeyleri ve karara katılma durumları arasındaki ilişki: Kütahya örneği*. (Yüksek lisans tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- *Kılıçoğlu, G. (2010). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin örgütsel bağlılık algılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- *Korkmaz, H. (2014). *Ortaöğretim devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin yabancılaşma düzeyleri ile örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- *Korkmaz, O. (2014). *Öğretmenlerin psikolojik sermaye algıları ile örgütsel bağlılık düzeyleri arasındaki ilişki (Kahramanmaraş Örneği)*. (Yüksek lisans tezi). Zira Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- *Kurşunoğlu, A., Baka, E. & Tanrıoğen, A. (2010). İlköğretim okulu öğretmenlerinin örgütsel bağlılık düzeyleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28), 101-115.
- Kushman, J. W. (1992). The organizational dynamics of teacher workplace commitment: A study of urban elementary and middle schools. *Educational administration quarterly*, 28(1), 5-42.
- Lub, X., Nije Bijvank, M., Matthijs Bal, P., Blomme, R., & Schalk, R. (2012). Different or a like? Exploring the psychological contract and commitment of different generations of hospitality workers. *International Journal Of Contemporary Hospitality Management*, 24(4), 553-573.
- Mathieu, J. E., & Zajac, D. M. (1990). A review and meta-analysis of the antecedents, correlates and consequences of organizational commitment. *Psychological Bulletin*, 108 (2), 171-194.
- *Menep, İ. (2009). *İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin örgütsel bağlılığa ilişkin algı düzeylerinin incelenmesi (Şirnak/İdil örneği)*. (Yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Meyer, J. and Allen, N. (1991). 'A three component conceptualization of organizational commitment', *Human Resource Management Review*, 1(1), 61-89.
- Mowday, R. T., Porter, L. W., & Steers, R. (1982). Organizational linkage: the psychology of commitment, absenteeism and turnover. *Organizational and Occupational Psychology*, 10(3), 2008.
- Mowday, R. T., Steers, R. M., & Porter, L. W. (1979). The measurement of organizational commitment. *Journal of vocational behavior*, 14(2), 224-247.
- Mullen, B., Muellerleile, P., & Bryant, B. (2001). Cumulative meta-analysis: a consideration of indicators of sufficiency and stability. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27(11), 1450.
- Niehoff, R. L. (1997). *Job Satisfaction, Organizational Commitment, and Individual and Organizational Mission Values Congruence: Investigating the Relationships*. (Doctoral dissertation). Gonzaga University.

- O'Reilly, C., & Chatman, J. (1986). Organizational commitment and psychological attachment: the effect of compliance, identification and internalization on prosocial behavior. *Journal Of Applied Psychology, 71* (3), 492-499.
- *Özkan, S. (2010). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin örgütsel bağlılığı ve iş değerleri*. (Yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Mersin.
- Petticrew, M. (2003). Why certain systematic reviews reach uncertain conclusions. *British Medical Journal, 326*(7392), 756-758.
- Petticrew, M., & Roberts, H. (2006). *Systematic reviews in the social sciences: A practical guide*. Malden: Balckwell Publishing.
- Randall, D. (1990). 'The consequences of organizational commitment: methodological investigation', *Journal of Organizational Behavior, 11*, 361-378.
- Reames, E. H., & Spencer, W. A. (1998). *Teacher Efficacy and Commitment: Relationships to Middle School Culture*. Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association, San Diego, CA.
- Reyes, P. (1990). *Teachers and Their Workplace: Commitment, Performance, and Productivity*. Newbury Park :Sage Publications.
- Riehl, C., & Sipple, J. W. (1996). Making the most of time and talent: Secondary school organizational climates, teaching task environments, and teacher commitment. *American Educational Research Journal, 33*(4), 873-901.
- Ricketta, M. (2002). Attitudinal organizational commitment and job performance: a meta-analysis. *Journal of organizational behavior, 23*(3), 257-266.
- Rosenholtz, S. J. (1989). Workplace conditions that affect teacher quality and commitment: Implications for teacher induction programs. *The Elementary School Journal, 89*(4), 421-439.
- Rosenthal, R. (1979). The file drawer problem and tolerance for null results. *Psychological bulletin, 86*(3), 638.
- Rosenthal, R., & DiMatteo, M. R. (2001). Meta-analysis: Recent developments in quantitative methods for literature reviews. *Annual Review of Psychology, 52*(1), 59-82.
- *Selçuklu, A. E. (2013). *Örgütsel bağlılığın bir yordayıcısı olarak kurum kültürü ve psikolojik dayanıklılık: okulöncesi öğretmenler üzerine bir çalışma*. (Yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- *Serdaroğlu, R. (2013). *Ortaöğretim kurumlarındaki yöneticilerin yönetimde gücü kullanma stillerinin öğretmen algılarına göre örgütsel bağlılığa etkisi*. (Yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi, sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Shann, M. H. (1998). Professional commitment and satisfaction among teachers in urban middle schools. *The Journal of Educational Research, 92*(2), 67-73.
- Singh, K., & Billingsley, B. S. (1998). Professional support and its effects on teachers' commitment. *The journal of educational research, 91*(4), 229-239.
- Somech, A., & Bogler, R. (2002). Antecedents and consequences of teacher organizational and professional commitment. *Educational administration quarterly, 38*(4), 555-577.
- *Sönmez, M. (2016). *İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin örgütsel bağlılıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tak, B., Acar Erdur, D., & Kitapçı, N. (2011). Türkiye'de Örgütsel Bağlılık Yazını (2002-2010): Bir Meta-Analiz Çalışması. *İşletme Fakültesi Dergisi, 12*(2), 335-353.
- Thalheimer, W., & Cook, S. (2002). How to calculate effect size from published research: a simplified spreadsheet. Erişim tarihi: 02.02.2018. http://www.work-learning.com/white_papers/effect_sizes/effect_sizes_spreadsheet.xls adresinden erişilmiştir.
- *Uştu, H. (2014). *Sınıf öğretmenlerinin mesleki bağlılık, işten ayrılma niyeti ve sosyo demografik özelliklerinin örgütsel bağlılığı yordama düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- *Uysal, E. (2014). *Lise öğretmenlerinin örgütsel güven algıları ile örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ülbeği, İ. D., & Yalçın, A. (2016). Örgütsel bağlılık ve iş doyumunu ilişkisinin meta-analiz yöntemiyle incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi, 31*(77), 80-98.
- *Vurdu, U. (2017). *Resmi okullarda görev yapan öğretmenlerin mesleki tükenmişlik durumları ile örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- *Yalçın, B. (2009). *Eğitim örgütlerinde meyer ve allen üç boyutlu örgütsel bağlılık ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması*. (Yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Yılmaz, K., Altınkurt, Y., & Yıldırım, H. (2015). Türkiye'deki öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışlarına cinsiyet, kıdem ve branş değişkenlerinin etkisi: Bir meta-analiz çalışması. *Eğitim ve Bilim, 40*(178), 285-304.
- *Yörük, S., & Sağban, Ş. (2012). Okul Müdürlerinin Kültürel Liderlik Rollerinin Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılık Düzeyine Etkisi. *Turkish Studies, 7*(3), 2795-2813.

(* meta-analize dahil edilen birincil çalışmalar)